

UNIVERZITA KARLOVA
HUSITSKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

Současné postavení vychovatele ve školní družině

Present-day role of educators in after-school childcare

Bakalářská práce

Vedoucí práce:

Mgr. Jana Poláčková

Autor:

Marie Sovová, DiS.

Praha 2020

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala své vedoucí práce Mgr. Janě Poláčkové za cenné rady a trpělivost při zpracovávání bakalářské práce a také za vstřícnost při konzultacích. Největší poděkování bych chtěla věnovat své rodině, konkrétně mému muži a moji starší sestře, za podporu během celého mého studia.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou bakalářskou práci „Současné postavení vychovatele ve školní družině“ vypracovala samostatně. Dále prohlašuji, že všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány, a že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 27. 4. 2020

Marie Sovová

Anotace

Tématem bakalářské práce je současné postavení vychovatele ve školní družině. Bakalářská práce je rozdělena do dvou částí. První část je teoretická, ve které se nachází celkem čtyři kapitoly. První kapitola se zabývá školní družinou, její historií, legislativou, funkcí a prostředím. Ve druhé kapitole je definován pojem školní družina a pedagogika volného času. Třetí kapitola je věnována vychovatelům/kám ve školní družině, kde jsou definovány jejich dovednosti, potřebné vzdělání a pracovní náplň. Poslední kapitola je ponechána mezilidským vztahům ve školní družině.

Z poslední teoretické kapitoly následně vychází praktická část. Druhá část práce je praktická, ve které je popsáno výzkumné šetření, v rámci kterého bylo využito metody dotazníku u dvou skupin respondentů. Praktická část zkoumá současný pohled na vychovatele ve školní družině ze strany pedagogických pracovníků a rodičů dětí, kteří družinu navštěvují.

Klíčová slova

školní družina, pedagogika volného času, volný čas, učitel, pozice vychovatele, dítě

Annotation

The focus of this bachelor thesis is the position of the educator in after-school care for children. The thesis is split into two parts. The first part is theoretical and comprises four chapters. The first chapter discusses after school care, its history, legislation, function and environment. The second chapter defines the term after-school care and discusses pedagogy of free time. The third chapter is devoted to educators in after-school care, where their skills, necessary education and work duties are described. The last chapter describes relationships in daycare.

The last theoretical chapter is the basis for the second practical part. This part describes research undertaken using questionnaires in two groups of respondents. The practical part researches the current views on after-school care educators. It scrutinises current views on after-school care educators from the perspective of teachers and from the perspective of the parents of children attending after-school daycare.

Keywords

after school club, pedagogy of leisure time, free time, teacher, the position of the educator, children

Obsah:

Seznam zkratk	7
Úvod	8
1. Školní družina	10
1.1. Historie školní družiny	12
1.2. Školní družina a její legislativa	14
1.3. Cíl školní družiny	15
1.4. Funkce školní družiny	18
1.5. Formy činností	19
1.6. Prostředí školní družiny	22
2. Školní družina a pedagogika volného času	23
2.1. Funkce výchovy ve volném čase.....	24
2.2. Požadavky na realizaci výchovy ve volném čase	25
3. Vychovatel/ka ve školní družině	27
3.1. Vzdělání vychovatele	28
3.2. Dovednosti a vlastnosti vychovatele	29
3.3. Pracovní náplň.....	30
3.4. Míra povinnosti výchovné práce	31
4. Vztahy ve družině	33
4.1. Vztah vychovatele a učitele	34
4.2. Vztah vychovatele a zákonného zástupce (rodiče)	35
4.3. Vztah vychovatele a žáka	36
5. Výzkumné šetření	38
5.1. Metoda pedagogického výzkumu	38
5.2. Cíl výzkumného šetření.....	39
5.3. Soubor respondentů.....	40
5.4. Průběh výzkumu	40
5.5. Analýza získaných dat.....	41
5.6. Vyhodnocení	61
Závěr	63
Seznam použitých informačních zdrojů	65
Přílohy	67

Seznam zkratk

ŠD	Školní družina
ZŠ	Základní škola
MŠMT	Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy
ČR	Česká republika
ŠVP	Školní vzdělávací program

Úvod

Tématem bakalářské práce je problematika, která se týká současného postavení vychovatele v prostředí školní družiny. Toto téma a danou problematiku jsem si vybrala, protože je mi velmi blízké, dívám se na něj z vlastní zkušenosti. Jako vychovatelka ve školní družině pracuji už více jak 5 let. Neustále se setkávám se zkresleným názorem na práci vychovatele, ať už ze strany rodičů nebo dalších pedagogických pracovníků, především ze strany učitelů, kteří přicházejí s vychovatelem do každodenního kontaktu.

Můj hlavní popud k napsání této práce byl ten, že se mi moc nelíbil odlišný přístup na školách, kde jsem zatím měla možnost pracovat a to jak ze strany rodičů, tak učitelů. Někteří rodiče práci vychovatele berou jako „podřadnou“ práci, přeci hlídat děti dokáže každý. Ale pak jsou tu rodiče, kteří vám pomáhají a o vaši práci s dětmi se zajímají. To samé platí o učitelích, někteří vám pomáhají a vyjdou vstříc a pak jsou tu tací, kteří to pouze na oko předstírají a za rohem se vaši práci posmívají, že oni jsou ti víc. Toto chování znám z vlastní zkušenosti, protože jsem pracovala na školách, kde jsem zažila tyto typy chování. U jednoho byli hodní a vstřícní rodiče, kteří by se pro družinu a své děti rozdali, ale zase učitelé se tam nechovali hezky k vychovatelům. A u druhého přesně naopak, rodiče vzteklí, nebavilo je poslouchat nic, co jste pro jejich děti vymysleli a družinu brali pouze jako „odkladiště“ svých dětí pod dozorem. Učitelé tu naopak byli velice milí a snažili se vám práci zpříjemnit, tak aby to vyhovovalo oběma stranám. Dokonce zde učitelé dobrovolně pomáhali na některých akcích školní družiny a nevadilo jim strávit s dětmi odpoledne na výletě mimo jejich pracovní dobu.

Nejen že tedy pracuji jako vychovatelka, ale prostředí družiny znám i z dětství, protože jsem ji navštěvovala od první do páté třídy. Tehdy jsem ještě netušila, že to bude jednou mé zaměstnání. Bylo to pro mě místo, kde jsem se cítila dobře a bezpečně, děly se tam pro mě zajímavé věci, které jsem doma nezažila. Měla jsem tam spoustu kamarádů, které jsem díky tomu lépe poznala. Je to místo, kde člověk nesedí ve školní lavici a díky tomu zažije spoustu legrace a naučí se novým věcem. Na družinu vzpomínám velice ráda a hlavně na paní vychovatelku, která nás tenkrát měla na starosti, dodnes se s ní setkávám a dokonce jsem byla u ní v družině na praxi. I díky tomu pro mě bylo jasné, že svou bakalářskou práci budu směřovat tímto směrem, i když jsem tenkrát ještě nevěděla, jaké konkrétní téma to bude.

Školní družina je místo, které navštěvují děti prvního stupně po povinném vyučování a tráví zde svůj volný čas. Družinu převážně využívají děti prvních až třetích tříd, čtvrté a

páté už jen zřídka. Družina přímo slouží nejen pro výchovu, ale i pro vzdělání mimo vyučování, což někteří rodiče neuznávají a mají to za pouhé „hlídání dětí“. Bohužel se s tímto názorem setkávám velice často a nejen ze strany rodičů, ale i od dalších pedagogických pracovníků, převážně od učitelů. Nelíbí se mi a nesouhlasím s tím, jak se současní učitelé a rodiče k vychovatelům ze školní družiny chovají a co si o jejich práci celkově myslí.

Touto prací bych ráda seznámila nejenom širokou veřejnost, ale i budoucí vychovatele/ky, kteří ještě nevědí, s čím se každý den mohou a budou potýkat, a jak by jejich práce ve školní družině mohla vypadat. Dále jaké pro vychovatele/ky vyplývají povinnosti k dané práci a kolik úsilí a tolerance musí a měli by mít k utváření vztahů nejen s dětmi a s dalšími kolegy, ale hlavně s rodiči dětí, které družinu navštěvují.

V teoretické části jsem se zaměřila na popis školní družiny ve srovnání se školním klubem nebo se střediskem volného času. Dále na ŠD a její historii, legislativu, cíle, funkce, formy a prostředí. V druhé kapitole se snažím přiblížit školní družinu a pedagogiku volného času. Třetí kapitola nese název Vychovatel/ka ve školní družině, kde bude přiblíženo, kdo tuto práci může vykonávat ať z hlediska vzdělání, dovedností a vlastností. Dále také pracovní náplň a míra povinností výchovné práce. Poslední kapitola teoretické části je věnována vztahům ve ŠD, které jsou podle mě nejdůležitější z hlediska výkonu této profese.

Ve své praktické části se budu zabývat výzkumným šetřením za pomoci metody dotazníku, jehož úkolem bylo zjistit, jak si stojí současný vychovatel školní družiny. Dále jak vnímají jeho práci a celkově osobu vychovatele v ŠD rodiče dětí, které navštěvují školní družinu, a další pedagogičtí pracovníci, kteří každý den přicházejí s vychovatelem do pracovního kontaktu.

Cílem práce je poukázat na náročnost pozice současného vychovatele ve školní družině. Dále zjistit, jak vnímají profesi a celkově osobnost vychovatele rodiče dětí, kteří navštěvují školní družinu a zda vůbec mají povědomí o této práci. Co si pod prací vychovatele představují ve smyslu náročnosti v dané profesi a jak jeho práci berou kolegové. Zda je podle nich pro lepší spolupráci dobré, aby se zúčastňovali pedagogických rad, třídních schůzek, či jezdili na společné teambuildingy.

1. Školní družina

Školní družina je jedním ze subjektů pracujících s dětmi a mládeží a spadá do školského zařízení pro zájmové vzdělávání. Mezi další školská zařízení pro zájmové vzdělávání patří střediska volného času a školní kluby. Protože má práce je zaměřena na školní družinu, budou zde popsány tato dvě zařízení pouze v krátkosti, aby zde byly zachyceny stěžejní rozdíly mezi nimi.

Školní družina (dále ŠD) je zpravidla zřizována při Základních školách, ale může být zřízená i jako samostatné státní zařízení. Školní družina může sloužit žákům jedné školy, nebo i další, která je poblíž a nemá svoji samostatnou družinu. ŠD je výhradně pro žáky prvního stupně čili od 1. do 5. třídy. Na některých školách není dostatečná kapacita, proto jsou do ŠD zpravidla přijímány děti nejvýše do 3. roč., případně do 4. ročníku. Hodně záleží na tom, jak velká škola je a jakou má kapacitu. ŠD se dělí na oddělení, která mohou mít až 30 žáků. Oddělení vede tzv. vychovatel, popřípadě nazýván rodiči „družinář“. K vychovateli může být přiřazen další pedagogický pracovník, ale pouze v případě, že družinu navštěvuje žák, který vyžaduje speciální dohled. Většinou se jedná o žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, v praxi se tato možnost příliš nevyužívá. Družina není povinná, jde o zájmovou činnost. Děti jsou zde přihlášeny většinou k pravidelné docházce. ŠD funguje ve dnech školního vyučování, ale zřídka se může stát, že je otevřená přes prázdniny, záleží na zřizovateli a řediteli, jaké podmínky si vyjednají.

„Školní družina je školské zařízení výchovy pro zájmové vzdělávání, jež je mezi ostatními zařízeními určenými pro volný čas dětí nejčetnější, zaměstnává nejvíce vychovatelů a jeho odděleními prošlo nejvíce dětí. Výchova je společenský proces, a tedy i výchovu ve školní družině je třeba chápat jako součást nutné společenské reprodukce, nikoliv jako hlídání dětí – tj. pouhou sociální službu.“¹ Bohužel v současné době někteří rodiče stále využívají školní družinu jako pouhou sociální službu hlídání dětí a myslí si, že si je mohou vyzvednout, kdy se jim zlíbí a vůbec neberou ohled na daný program v družině, který se od klasického školního vyučování liší. Školní družina plní primárně funkci sociální, děti zde najdou odpočinek, rekreaci a rozmanité zájmové činnosti.

Školní družina tvoří důležitou součást školy a to někdy velmi podceňovanou. Službu, která je tu především poskytována pro rodiče, tedy přímo pro jejich děti. Služba, kterou družina v zájmovém vzdělávání plní, je pro děti velice významná. Vzdělává dítě po všech

---

¹ HÁJEK, B., PÁVKOVÁ, J a kol. *Školní družina*. 3., aktualizované vydání. Praha: Portál, 2011. 152 s. ISBN 978-80-7362-900-2, str. 9

stránkách. Každé dítě, které navštěvuje školní družinu má po škole možnost vyzkoušet si širokou škálu různých forem pracovních a výtvarných činností, získává mnoho informací, které jsou praktické pro život, spoustu nových nápadů, ale také podnětů, her, které nejsou součástí povinné školní docházky. Najde zde plno nových kamarádů a vidí spolužáky úplně jinak, v jiném prostředí a v jiných vztazích, než tomu je ve školní lavici a díky tomu se i mění jejich kamarádství. Dalo by se říci, že se zde vytváří lepší sociální vazby a vznikají nová přátelství, samozřejmě v tom lepším případě. Někdy to může mít i opačný následek, který může v krajním případě končit až šikanou, to by měl ovšem každý pedagogický pracovník včas odhalit. Je třeba podchytit tento problém pokud možno hned na začátku, i když to bývá složité.

Středisko volného času

Zpravidla se jedná o právní subjekt, jehož posláním je motivovat, podporovat a vést děti, žáky, studenty, mládež i dospělé k rozvoji osobnosti. Dále vede k získávání a rozvoji klíčových a odborných kompetencí a to zejména k smysluplnému využívání volného času a to pro svou širokou nabídku činností. Činnost středisek se uskutečňuje ve vícero oblastech zájmového vzdělávání. Poskytují metodickou, odbornou, popřípadě materiální pomoc účastníkům zájmového vzdělávání i školám a školským zařízením. Svou činnost oproti družině vykonávají po celý školní rok, a to i ve dnech, kdy neprobíhá školní vyučování. Střediska nabízejí velmi pestré aktivity pro všechny věkové skupiny dětí a mládeže. Dokonce organizují činnosti i pro dospělé a seniory. Střediska připravují i pravidelné zájmové útvary pro stálou skupinu účastníků, tím se myslí například kroužky, a díky tomu se mohou podílet na organizaci dětských soutěží a přehlídek. Plánují otevřené dlouhodobé i jednorázové aktivity, kurzy a jiné vzdělávací akce, tábory, spontánní aktivity, otevřené kluby, výukové programy pro školy navazující na průřezová témata školních vzdělávacích programů, adaptační programy v rámci prevence a řadu dalších činností.

Střediska volného času se často věnují komunitnímu plánování, participaci, prevenci, vzdělávání pedagogických pracovníků. Díky tomu je jejich činnost opravdu různorodá, zapojují se i do různých regionálních, krajských, republikových i evropských projektů. Střediska také organizují výměnné a zahraniční pobyty a rovněž stáže pracovníků. Aktuální zpráva z MŠMT o obsazenosti a nárůstu Středisek volného času naleznete v příloze č. 1A.

Školní kluby

Školní kluby poskytují zájmové vzdělávání žákům jedné nebo několika škol podle vlastního školního vzdělávacího programu. Školní klub se liší od ŠD především starším věkem účastníků a tudíž i odlišnými formami činností. Školní klub je určen přednostně žákům druhého stupně základní školy, dále žákům nižšího stupně šestiletého nebo osmiletého gymnázia a odpovídajícím ročníkům osmiletého vzdělávacího programu konzervatoře. Žák prvního stupně základní školy se také může stát účastníkem školního klubu pouze v případě, kdy nebyl přijat k pravidelné denní docházce do ŠD. Školní klub je otevřen každý den školního vyučování, někdy i o prázdninách, a je určen pro všechny přihlášené žáky a jeho docházka je dobrovolná. „*Činnost školního klubu se realizuje těmito formami:*

- *pravidelná zájmová činnost v zájmových útvarech,*
- *příležitostná zájmová činnost či rekreační činnost,*
- *otevřená nabídka spontánních činností,*
- *podpora tzv. tvůrčích týmů, skupin iniciativních žáků s výrazným zájmovým zaměřením.“²*

Pokud v obci není zřízeno středisko volného času dětí a mládeže může klub přebrat jeho funkci. Aktuální zpráva z MŠMT o obsazenosti a nárůstu školních klubů naleznete v příloze č. 1B.

1.1. Historie školní družiny

O družině jako takové se nedalo mluvit. Byla to spíše výchova mimo vyučování dětí a neměla vždy institucionální charakter. Byla určena dětem z dobře situovaných rodin, které využívaly péče soukromých učitelů. Tito učitelé u nich měli především rozvíjet zpěv, tanec, ruční práce, sport, cizí jazyky i společenské chování. V chudších rodinách se děti od útlého věku podílely s rodiči na pracovních povinnostech, nebo péči o děti přebírali starší sourozenci či prarodiče.

---

² BENDL, S. a kolektiv. *Vychovatelství*, Vydání 1. Praha: Grada, 2015, 312s. ISBN 978-80-247-9763-2, str. 135

Výchova jako taková, která se dělá mimo vyučování, byla v našich zemích již od doby J. A. Komenského. Od 18. století se vlastenečtí učitelé stále více věnovali ve svém volném čase výchově dětí po jejich vyučování. Zaměřovali se na oblasti, které byly opomíjené ve školských dokumentech. Dále se začali zaměřovat na předměty, které se ve škole běžně nevyučovaly, šlo o předměty jako je hudební výchova, přírodní vědy, zeměpis, dějepis či zdravotní věda. Největší problém přišel se zavedením povinné školní docházky v roce 1774, kdy se péče o děti po vyučování, kdy byli rodiče v práci, objevila jako výchovný i sociální problém. „Zpočátku tato péče vycházela z dobročinnosti různých spolků a charitativní činnosti. Spolky se zaměřovaly na zajištění oděvu, obuvi a jídla pro chudé děti, poskytovaly útočiště při nepříznivém počasí, příležitostně organizovaly i zábavné a vzdělávací akce nebo prázdninové pobyty.“³

V roce 1864 přišel Vojtěch Náprstek se založením Amerického klubu českých dam, kde svůj podíl na výchově dětí mimo vyučování měl též Sokol, Orel, Dělnické tělovýchovné jednoty, Junák, Skauti práce a křesťansky zaměřené mezinárodní organizace YMCA a YWCA. Již koncem 19. století se objevují snahy o instituce pečující zejména o chudé děti školou povinné. Následně vznikl první útulek, který zřídila pražská obec roku 1885 v Praze na Vyšehradě. Byl určen dětem, o které se nemohli starat rodiče nemocní nebo pracovní zaneprázdnění, postupně vznikaly útulky v dalších obcích. Dále se útulky rozšířily do dalších obcí, jako jsou např. Holešovice a Karlín. Co se týká jejich funkce, měla mít spíše sociální charakter, tj. dohled nad dětmi a zajištění jejich bezpečnosti. Důležitá zde byla i výchova dětí. „Kromě plnění školních povinností zahrnovala také činnosti rekreačního charakteru (hry, cvičení, sezonní zábavy, výlety) a činnosti, hudební, výtvarné, tělovýchovné, literární, přírodovědné, vlastivědné, pracovní. Zvláštní důraz byl kladen na pracovní výchovu, utváření pracovních dovedností včetně sebeobsluhy i poznávání různých povolání.“⁴

Velký rozvojový mezník můžeme označit rok 1931, kdy se místo názvu útulek začalo používat označení družina. Byl zde kladen důraz na výchovnou stránku, oproti stránce sociálně charitativní, a na souvislost volného času se školní výukou. Přičemž družiny již nebyly součástí škol, nýbrž mimoškolní instituce a jejich zřizování záleželo na rozhodnutí představitelů měst a bohužel nemohly svým malým počtem ovlivnit dětskou

---

³ HÁJEK, B., PÁVKOVÁ, J a kol. *Školní družina*. 3., aktualizované vydání. Praha: Portál, 2011. 152 s. ISBN 978-80-7362-900-2, str. 19-20

⁴ HÁJEK, B., PÁVKOVÁ, J a kol. *Školní družina*. 3., aktualizované vydání. Praha: Portál, 2011. 152 s. ISBN 978-80-7362-900-2, str. 20

populaci ve větším rozsahu. Vychovatelé museli mít pro vykonávání profese pedagogické vzdělání a tím pádem se od nich předpokládalo, že díky práci kvalifikovaných pedagogů budou děti efektivněji využívat čas po vyučování. (Pávková, 2011)

Po roce 1945 došlo k nárůstu počtu družin pro mládež z důvodu přicházejících společenských změn. Šlo o změny jako např. zaměstnanost žen, které již nezůstávaly jen v domácnosti, ale v centru pozornosti byl i význam kolektivní výchovy. V roce 1948 dochází k propojení škol s družinami, které se tak staly jejich součástí, to vše díky školskému zákonu. Hlavní změnu zaznamenává družina po přijetí školského zákona v roce 1960. Družiny jsou ustanoveny pro výchovu mimo vyučování a jsou určeny dětem mladšího školního věku, což znamená pro děti od prvního do pátého ročníku. Školní kluby se měly postarat o děti od šestého do devátého ročníku v době mimo vyučování, školní klub i školní družina se tak začlenily do každodenního rytmu škol. (Pávková, 2011)

Další školské zákony a dokumenty MŠMT ze 70., 80. a 90. let 20. století nepřinesly výraznější koncepční změny, šlo pouze o příslušné směrnice a vyhlášky (vyhláška MŠMT č. 74/2005 Sb., o zájmovém vzdělávání).

V současné době, podle zprávy MŠMT, v ČR stoupá počet dětí, které nastupují do školní družiny. Tabulku s rostoucím počtem naleznete v příloze č. 1C. Z tabulky se dozvídáme, že školní družinu využívá čím dál tím více dětí a navyšuje se tím i počet vychovatelů. Některé školy dokonce své družiny rozšiřují, protože s rostoucím počtem dětí jim nestačí dosavadní prostory.

1.2. Školní družina a její legislativa

Školní družina spadá pod školský zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání. Tento zákon určuje cíle a zásady vzdělávání (§ 2), náležitosti školních vzdělávacích programů (§ 3-5), práva a povinnosti žáků a jejich zákonných zástupců (§ 21- 22), dokumentaci školy a školských zařízení, strukturu vnitřních řádů (§ 30), úplatu za vzdělávání a školské služby (§ 123) a povinnosti a pravomoci ředitele (§ 164-165). Pod vyhlášku č. 74/2005 Sb. o zájmovém vzdělávání spadají nejen družiny, ale i školní kluby a střediska volného času, jako jsou domy dětí a mládeže. Vzdělávání je dle těchto zákonů veřejná služba a uskutečňuje se podle školních vzdělávacích programů. (Hájek, 2011)

Mezi další legislativní oporu patří metodický pokyn č. j. 17749/2002-51 zabývající se posláním, organizací činností a plánováním školní družiny, prostorami užívanými pro

výchovné působení, vymezuje obsah vnitřního řádu a upřesňuje vedení pedagogické dokumentace. Do legislativního rámce dále spadá řada vyhlášek, např. vyhláška č. 64/2005 Sb. o evidenci úrazů dětí, žáků a studentů, vyhláška č. 16/2005 Sb. o organizaci školního roku, vyhláška č. 364/2005 Sb. o vedení dokumentace škol a školských zařízení a školní matriky a o předávání údajů z dokumentace škol a školských zařízení a ze školní matriky (vyhláška o dokumentaci škol a školských zařízení a mnoho dalších se dá najít na webových stránkách MŠMT).

Školní družina si vede následující pedagogickou dokumentaci:

- rozhodnutí o zápisu do školského rejstříku
- evidenci žáků
- doklady o přijetí žáků
- školní vzdělávací program ŠD
- doklady o průběhu vzdělávání
- vnitřní řád školní družiny a rozvrh provozu
- knihu úrazů
- školní družina si vede i další důležitou dokumentaci, jako je např. školní matrika či vnitřní řád a další. (Hájek a kolektiv, 2011)

Pedagogičtí pracovníci by měli mít určité předpoklady pro výkon svého povolání. Tyto předpoklady definuje zákon č. 563/2004Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Zákon o pedagogických pracovnících se vztahuje na pedagogické pracovníky škol, školských zařízení, které jsou zapsány do rejstříku škol a na pedagogické pracovníky v zařízeních sociální péče. Pravomoci a úkoly všech pracovníků jsou vymezeny. Pedagogický sbor pracuje týmově a spolupracuje s rodiči a představiteli jako může být např. obec, kraj apod. Téma pedagogických pracovníků bude blíže popsáno ve druhé kapitole práce.

1.3. Cíl školní družiny

Všechny družiny mají podobné cíle, protože mají stejný záměr, pro který byly zřizovány. *„Zájmové vzdělávání ve školní družině (záměrně zde opomíjené její sociální poslání) má obohacovat denní program dítěte, zajistit odborné pedagogické vedení při*

*činnostech ve volném čase a na základě místních podmínek maximálně podporovat individuální rozvoj dítěte.*⁵ Měla by nabízet vhodné prostředí, v rámci kterého by měli být činnosti podnětné, zajímavé a obsahově bohaté. Co se líbí jednomu dítěti, nemusí se líbit dalšímu. Ve školní družině má vzdělávání doplňovat rodinnou výchovu a pomáhat zajistit dítěti dostatek podnětů k aktivnímu rozvoji a učení. Dalším zásadním úkolem školní družiny je rozvoj osobnosti dítěte, podpora jeho tělesného rozvoje a zdraví a jeho spokojenost. ŠD má dítěti napomáhat v chápání okolního světa a motivovat ho k dalšímu poznávání a učení. Seznamovat dítě s normami a hodnotami uznávanými touto společností a učit je dané normy plnit a dodržovat. Každodenním stykem s dítětem a jeho rodiči může vzdělávání plnit i úkol diagnostický, zejména ve vztahu k individuálním vzdělávacím potřebám konkrétního dítěte.

Každá družina má své cíle definované a popsané trochu rozdílně. Cíle by měly vycházet z požadavků pedagogiky volného času (ovlivňování volného času, nabídka her a aktivit). Vše prakticky vychází z dobrovolnosti, zájmovosti a zajímavosti. V každém plánu by se měl objevit určitý výčet těchto cílů. Cíle by měly být pravidelně sledovány a dodržovány, a to při všech činnostech školní družiny. Na správné dodržování by měl dbát nejen ředitel školy a vedoucí školní družiny, ale i daný vychovatel svého oddělení. Cílů by šlo definovat mnoho, protože každá školní družina má jinou formulaci a podobu konkrétních cílů. B. Hájek vychází ze Školského zákona, konkrétně o §2 odst. 2:

- a) *„rozvoj osobnosti člověka, který bude vybaven poznávacími a sociálními způsobilostmi, mravními a duchovními hodnotami pro osobní a občanský život, výkon povolání nebo pracovní činnosti, získávání informací a učení se v průběhu celého života,*
- b) *získávání všeobecného vzdělávání nebo všeobecného a odborného vzdělání,*
- c) *pochopení a uplatnění zásad demokracie a právního státu, základních lidských práv a svobod spolu s odpovědností a smyslem pro sociální soudržnost,*
- d) *pochopení a uplatňování principu rovnosti žen a mužů ve společnosti,*
- e) *utváření vědomí národní a státní příslušnosti a respektu k etnické, národnostní, kulturní, jazykové a náboženské identitě každého,*
- f) *poznání světových a evropských kulturních hodnot a tradic, pochopení a osvojení zásad*

---

⁵ HÁJEK, B., PÁVKOVÁ, J a kol. *Školní družina*. 3., aktualizované vydání. Praha: Portál, 2011. 152 s. ISBN 978-80-7362-900-2, str. 10-11

a pravidel vycházejících z evropské integrace jako základu pro soužití v národním a mezinárodním měřítku,

g) *získání a uplatňování znalostí o životním prostředí a jeho ochraně vycházejí ze zásad trvale udržitelného zdroje a o bezpečnosti a ochraně zdraví.*“⁶

Při naplňování cílů musíme vyvozovat určité kompetence, které by žáci měli získávat. Tudíž díky těmto činnostem dochází k získávání určitých kompetencí. Jedná se o kompetence, které můžeme nalézt v programech základního vzdělávání a dětí v předškolním vzdělávání. Školní družina na následující kompetence navazuje ve ŠVP a dále je rozvíjí. Zmíněné kompetence jsou uvedeny níže.:

Kompetence k učení: žáci by se měli učit svou rozdělanou práci dokončit. Dokázat klást si otázky a na ně najít patřičné odpovědi. Získané vědomosti dávat do souvislostí a dokázat je uplatnit v praxi. Dále by si měli umět učením rozvíjet vztahy.

Kompetence k řešení problémů: žáci by si měli všimnout situací, které se kolem nich dějí a měli by mít snahu je řešit. Měli by být vedeni k tomu, že vyhýbání se problému nevede k jeho řešení. Všechny činnosti, které začnou, by měli dokončovat sami, nebo s menší pomocí, když si neví rady. Vychovatel má pouze poradit, ne za ně problém vyřešit.

Komunikativní kompetence: žáci by se měli naučit vyjadřovat jasně a formulovat své myšlenky přesně, rychle, výstižně, stručně a vhodným způsobem vzhledem k danému prostředí a příslušným osobám.

Sociální a interpersonální kompetence: žák by se měl samostatně rozhodovat a uvědomovat si odpovědnost za svá rozhodnutí, ať už jsou dobrá či špatná. Měl by zvládnout rozpoznat nespravedlnost, křivdu, agresivitu, případně i šikanu nebo jen to, když někdo dělá někomu něco špatného. Dále jsou důležité sociální schopnosti, například spolupráce s ostatními při řešení problémů, prosazení se i podřízením, přijetí kompromisu a velmi důležitý respekt k druhým.

Občanské kompetence: další důležité schopnosti, které by žák měl získat a rozvíjet. Jedná se o schopnost plánovat, organizovat, řídit a hodnotit. Dále by měl odpovědně přistupovat k úkolům a povinnostem, být obeznámen se svými právy a dbát tak na své osobní zdraví i zdraví druhých, neublížovat a nechat si ublížit a mnoho dalších.

---

⁶ HÁJEK, B., PÁVKOVÁ, J a kol. *Školní družina*. 3., aktualizované vydání. Praha: Portál, 2011. str. 11. ISBN 978-80-7362-900-2

Kompetence k trávení volného času, pracovní kompetence: žák by se měl umět orientovat v možnostech trávení volného času a vybírat si tak zájmové činnosti, které ho budou bavit. Měl by mít dostatečný výběr podnětů a činností, aby se z nich dále daly rozvíjet své zájmy, jak organizovaně, tak individuálně, a uměl tak odmítnout nevhodné nabídky trávení volného času. (Hájek, 2011)

Tyto klíčové kompetence jsou hlavními body pro vychovatele, jsou zahrnuty ve školním vzdělávacím programu. Samozřejmě existují i jiné přístupy, které jsou uplatňovány v Evropské unii a v zemích OECD např. 39 klíčových kompetencí pro Evropu: *„být schopen vzít v úvahu zkušenosti, dávat věci do souvislosti a organizovat poznatky různého druhu, organizovat svůj učební proces, být schopen řešit problémy, být odpovědný za své učení, zvažovat různé zdroje dat, radit se s lidmi ve svém okolí, konzultovat s experty, získávat informace, vytvářet a uspořádávat dokumentaci, chápat kontinuitu minulosti a současnosti, nahlížet aspekty rozvoje společnosti kriticky, být schopen vyrovnávat se s nejistotou a komplexností situací, účastnit se diskusí a vyjadřovat vlastní názor, vnímat politický a ekonomický kontext ve vzdělávacích a pracovních situacích, hodnotit sociální chování související se zdravím, spotřebou a prostředím, vážit si umění a literatury, rozumět a hovořit více jazyky, být schopen číst a psát ve více jazycích, být schopen mluvit na veřejnosti, obhajovat vlastní názor a argumenty, poslouchat a brát v úvahu názory jiných lidí, vyjadřovat se písemně, rozumět grafům, diagramům a tabulkám, být schopen spolupráce a práce v týmu, činit rozhodnutí, řešit konflikty, posuzovat a hodnotit, navazovat a udržovat kontakty, vytvářet projekty, brát na sebe odpovědnost, přispívat k práci skupiny a společnosti, organizovat svou vlastní práci, projevovat solidaritu, ovládat matematické a modelové nástroje, využívat informační a komunikační technologie, být flexibilní při rychlých změnách, nalézat nová řešení, být houževnatý v případě obtíží“*⁷ Tento výčet klíčových kompetencí je značně rozsáhlý, ale je velkým přínosem, ze kterého se dá čerpat. Lze tak sestavovat nové školní vzdělávací programy z jiných úhlů.

1.4. Funkce školní družiny

Podle B. Hájka lze funkce školní družiny pro dítě jednoduše rozdělit do tří časových úseků: *„Den dítěte můžeme velmi zjednodušeně rozdělit na tři časové úseky: **dobu tzv. pracovní** (tj. doba, kterou dítě stráví ve škole při vyučování a přípravou na vyučování),*

⁷ HÁJEK, B., HOFBAUER, B., PÁVKOVÁ, J. Pedagogické ovlivňování volného času: trendy pedagogiky volného času, Vyd. 2., Praha:Portál, 2011, str. 161-162. ISBN 978-80-262-0030-7

dobu mimopracovní (doba, kterou jedinec potřebuje na regeneraci sil a nezbytné životní úkony – jídlo, spánek, hygiena, ale u dítěte také doba, kdy je objektem sociálních služeb) a dobu tzv. volného času, zjednodušeně charakterizováno jako oblast, kdy se dítě může věnovat svým činnostem podle své svobodné volby.“⁸

Funkci školní družiny lze chápat jako prostor, kde děti tráví dobrovolně svůj volný čas. Volný čas dětí ve ŠD lze vymezit na pomezí mimopracovního a volného času, jako dobu, kterou může dítě věnovat čemukoli, dle vlastního zájmu. Družina by měla sloužit k výchově, vzdělávání a rekreaci. Svou funkci naplňuje činnostmi odpočinkovými – klidové činnosti, rekreační i zájmové a patří sem i příprava na vyučování, která je více popsána v kapitole Formy vzdělávání.

Na začátku by si měl každý rodič uvědomit, proč své dítě přihlašuje do školní družiny. Měl by se seznámit s tím, co školní družina pro jeho dítě nabízí. Je myšleno především, jaké činnosti jsou mu schopni nabídnout, tak aby byly spokojeny obě strany.

1.5. Formy činností

Zájmové vzdělávání ve školní družině je dle vyhlášky č. 74/2005 Sb. uskutečňováno formami vzdělávání, které jsou blíže popsány níže:

Pravidelné výchovné činnosti: při činnosti školní družiny je kladen důraz na tematické okruhy, které si každá školní družina podrobně rozpracovává a pojímá odlišně. Za pravidelnou činnost je dána týdenní skladba zaměstnání představující organizované aktivity. Do těchto aktivit se zahrnují také kroužky, které škola svým žákům může nabídnout. Zájmové činnosti rozvíjejí osobnost žáka. Umožňují tak žákům seberealizaci i kompenzaci možných školních neúspěchů i další rozvoj pohybových dovedností a poznání. Jde o řízenou kolektivní nebo individuální činnost, organizovanou nebo spontánní aktivitu.

Spontánní činnosti: zahrnují každodenní individuální klidové činnosti po organizované části pobytu ve škole (vyučování). V praxi se využívá například povídání o daném tématu měsíce, čtení pohádek a příběhů, malování apod.

Příležitostné výchovné, zájmové a tematické rekreační činnosti: jde o příležitostné akce, které zpravidla nejsou zahrnuty do týdenní skladby činností. Tyto akce připravuje většinou

---

⁸ HÁJEK, B., PÁVKOVÁ, J a kol. *Školní družina*. 3., aktualizované vydání. Praha: Portál, 2011. str. 15. ISBN 978-80-7362-900-2

škola a jsou nabízeny i rodičům a širší veřejnosti (např. besídky, výlety, exkurze, slavnosti, návštěvy solné jeskyně, kino aj.).

Odpočinkové činnosti: mají za úkol u žáka odstranit únavu. Nejčastěji jsou zařazovány po obědě. Do odpočinkových činností se například řadí poslech pohádek, individuální hry nebo rekreační činnosti. „*Jejich zařazení do denního režimu ŠD je velmi důležité, jejich organizace a náplň plní psychohygienické poslání.*“⁹

Příprava na vyučování: ve školní družině má rozmanitý obsah i rozsah aktivit. Jedná se o aktivity, které podněcují a upevňují nově nabyté poznatky ze školy v praxi (např. výlety do přírody, povídání o zvířatech, didaktické hry, práce s knihou i možnost čtení nahlas).

Ve školní družině je vzdělávání využíváno během spontánních nápadů žáků a je jim poskytován dostatek prostoru pro tyto aktivity a jejich vlastní nápady a plány. Dále školní družina umožňuje účastníkům aktivně odpočívat a připravovat se na vyučování. Příprava na vyučování nespočívá jen ve vypracování domácích úkolů, ale zahrnujeme didaktické hry a další činnosti, jimiž upevňujeme a rozšiřujeme poznatky, které žáci získali ve školním vyučování. Odpočinkové činnosti spočívají v aktivním odpočinku, dětem se například čte, pouští se pohádky z kazetového přehrávače, přičemž si mohou děti i malovat. Další velice důležitou oblastí, na kterou by se měl brát zřetel, jsou tzv. režimové momenty. Jde o dobu, kdy se děti převlékají, stojí frontu na oběd, myjí si ruce, přecházejí z jednoho místa do druhého apod. Vychovatelé by v tomto čase měli minimalizovat ztrátu času a snažit se děti zautomatizovat, aby činnost dělaly pokud možno samy a aby se u nich mohla rozvíjet samostatnost k daným úkolům. (Hájek, 2011)

Důležitou činností školní družiny je také nácvik sociálních dovedností. Vychovatel ve školní družině musí denně řešit jak drobné šarvátky, tak větší konflikty mezi žáky, stále spolupracovat s rodiči a řešit s nimi vše, co se týká jejich dětí.

Sociální učení je forma pedagogicko-psychologického přístupu, která má níže uvedené specifické části:

1. modelování

2. hraní rolí

3. zpětná vazba

---

⁹ HÁJEK, B., PÁVKOVÁ, J a kol. *Školní družina*. 3., aktualizované vydání. Praha: Portál, 2011. str. 16. ISBN 978-80-7362-900-2

4. přenos získaných sociálních zkušeností do každodenního chování žáka.¹⁰

V části modelování jde o uměle vytvořenou situaci, na které dítě reaguje. Při hraní rolí se žák snaží na sebe vzít roli, na kterou většinou není zvyklý nebo se takto nikdy nechoval. U zpětné vazby jde o zpětné pochopení hraní určité role, posouzení vlastního výkonu, zda dokázal nebo nedokázal navodit cílové chování.

Při práci ve školní družině využívá vychovatel dva základní principy, a to hru úzce spjatou se základy zážitkové pedagogiky. Zážitková pedagogika je výchova a učení, která se realizuje pomocí zážitku. Jedná se o komplexní a aktivní proces, který spojuje zážitek, poznání, vnímání a chování v rovnováze s emoční, fyzickou a intelektuální stránkou. A proto zážitkovou pedagogiku nejlépe poznáme právě skrze hru. Tato hra nabízí výzvu nebo překážku, kterou musí její účastníci překonat, ať už v týmu nebo jako jednotlivci. Dále nabízí různé polohy pro hraní v rámci prostředí, rolí nebo vztahů. Účastník může prožít pestrou škálu emocí, najít v sobě určitou sílu, schopnosti, které dříve neznal či nepoužíval. Dítě se může pomocí hry v rámci zážitkové pedagogiky vcítit do rolí, které si dosud nezkusilo. Výhodou je, že i slabý člen kolektivu se může dostat do role silného člena, má tak možnost lépe poznat svou vlastní osobnost, ale i své místo ve skupině, což je velmi důležité. Účastníci pomocí zážitkové pedagogiky získávají nové informace a skrze hru si upevňují a získávají silné prožitky. Je zde prostor pro sociální učení, díky kterému mají děti důvěru v sebe sama, ale i v ostatní. Po každé hře by měla proběhnout reflexe, která by měla přispět formou zpětné vazby k tomu, že si účastník uvědomí vlastní chyby, své slabé a silné stránky. Reflexe je zároveň zpětnou vazbou pro vychovatele, co ve hře fungovalo a nefungovalo, které části bude potřeba zlepšit nebo předělat. Důležitá je i doba, po kterou se hraje, protože každé dítě vydrží hrát vedenou hru jinak dlouhou dobu.

Na co bychom neměli zapomenout je, že základní formou činností školní družiny je hra, která by měla přinášet dítěti kladné emoce a zážitky. Dítě by se mělo ve školní družině cítit bezpečně a chtít ji dobrovolně navštěvovat. Vše záleží na tom, jak si daný vychovatel nastaví pravidla, měl by sestavit takový program, aby děti bavil a měly z něj radost obě dvě strany – jak děti, tak vychovatel.

---

¹⁰ HÁJEK, B., PÁVKOVÁ, J. a kol. *Školní družina*. 3., aktualizované vydání. Praha: Portál, 2011, str. 85. ISBN 978-80-7362-900-2

1.6. Prostředí školní družiny

Pro činnost družiny je prostředí důležité, pro vychovatele i pro děti. Děti tráví svůj volný čas v hernách školní družiny, které jsou bohužel ve většině škol nahrazovány běžnými třídami, ve kterých děti tráví celý den.

Měla jsem možnost vyzkoušet dvě varianty, kdy děti byly v běžné třídě, kde se dopoledne vyučovalo a odpoledne zde trávila svůj čas školní družina a následně v družině, kde měly samostatné herny. Musím říct, že je velice důležité to, s jakou učitelkou sdílíte družinu. Protože pokud se s příslušnou učitelkou dá mluvit a na všem dohodnout, tak není problém mít v takové třídě družinu. Horší varianta nastává, když sdílíte družinu s tím, kdo by jí ve třídě nejraději neměl a takový učitel dokáže vychovateli opravdu znepríjemnit práci. Proto každá družina dle mého názoru by měla využívat pro svou činnost vlastní prostory zařízené jako herny, které svým uspořádáním a vybavením vyhovují potřebám dětí na prvním stupni základní školy. Tento prostor by měl být členitý, aby dětem poskytoval dostatečné soukromí. Dále aby navozoval pocit radosti a bezpečí. Mezi to nejdůležitější aspekty vhodného prostředí patří, aby mělo dítě prostor pro odpočinek. V družině by se mělo dětem vyčlenit místo s kobercem, polštáři či různými podložkami ke společnému trávení času. Vychovatel by měl mít možnost na začátku školního roku tento prostor připravit tak, aby vyhovoval jemu i dětem. Příprava prostředí je nutná nejen z hlediska bezpečnosti, ale také by se dětem mělo ve školní družině líbit, vše by mělo být správně funkční. Každá družina by měla mít na výběr dostatek stolních her, stavebnic a dalších různých hraček a pomůcek, dostatek papírů, tužek i pastelek. ŠD by měla mít od školy na začátku každého školního roku vyhrazené určité finanční zdroje, aby mohl vychovatel každého oddělení dokoupit věci, které tam případně chybí.

Prostory školní družiny by měly být vyzdobeny výrobky dětí, které vyrobí během zájmových činností, které školní družina nabízí. Pro realizaci zájmových činností by škola měla vychovatelům umožnit využívání prostor školy, jako jsou tělocvičny, počítačové učebny, školní hřiště, výtvarné dílny, kuchyňky apod. Děti by měly mít v družině k dispozici i další věci jako například různé knihy, časopisy nebo hudební nástroje. Pokud nastane situace, kdy by venku bylo špatné počasí, tak by měli mít vychovatelé možnost výjimečně dětem pustit pohádku na videu. V neposlední řadě by si každá družina měla zařídit vybavení podle svých podmínek a možností.

2. Školní družina a pedagogika volného času

V této kapitole je popsán volný čas, nejen jako pojem, ale je zde stručně přiblížena pedagogika volného času, definice výchovy, funkce výchovy ve volném čase a požadavky na realizaci výchovy ve volném čase. Pojmy patřící dle J. Pávkové do pedagogiky volného času jsou uvedeny níže:

- *volný čas,*
- *výchova ve volném čase,*
- *výchova mimo vyučování,*
- *mimotřídní a mimoškolní výchova,*
- *výchova formální, neformální, informální,*
- *teorie výchovy ve volném čase,*
- *teorie výchovy mimo vyučování,*
- *metodika výchovy ve volném čase,*
- *metodika výchovy mimo vyučování,*
- *pedagog volného času,*
- *vychovatel.*¹¹

Jak už všichni dobře víme, pedagogika volného času je jedním z oborů pedagogiky. Jde o společenskovědní obor, kde převažuje věda o výchově ve volném čase a teorie výchovy ve volném čase. „*Při práci s dětmi a mládeží školního věku se z hlediska školského systému někdy používá také označení výchova mimo vyučování.*“¹²

Výchova je „...*cílevědomým a záměrným vytvářením a ovlivňováním podmínek umožňující optimální rozvoj každého jedince v souladu s individuálními dispozicemi a stimulující jeho vlastní snahu stát se autentickou, vnitřně integrovanou a socializovanou osobností.*“¹³

Definice volného času se najde jistě mnoho, protože většina z nás si dokáže pod tímto pojmem představit mnoho věcí a pro každého z nás to je něco jiného. Volný čas lze

---

¹¹ BENDL, S. a kolektiv. *Vychovatelství*, Vydání 1. Praha: Grada, 2015, str. 120. ISBN 978-80-247-9763-2

¹² HÁJEK, B., PÁVKOVÁ, J. a kol. *Školní družina*. 3., aktualizované vydání. Praha: Portál, 2011, str. 85. ISBN 978-80-7362-900-2 str. 67

¹³ PELIKÁN, J. *Výchova jako teoretický problém*. 1. vyd. Ostrava: Amosium servis, 1995, str. 36. ISBN 80-85498-27-8

definovat jako část našeho života mimo čas pracovní, kde nevykonáváme činnost pod tlakem závazků a je to zároveň doba, kterou máme k dispozici sami pro sebe. „*Je to doba, ve které člověk svobodně rozhoduje, a podle toho volí, jak se svým časem naloží.*“¹⁴

Po tom, co jsme si definovali volný čas, podívejme se na souvislost mezi pojmy výchova a volný čas. Tyto souvislosti se dají dle J. Pávkové definovat trojím způsobem.: **Výchova pro volný čas**, která zdůrazňuje cílové zaměření v této oblasti výchovy. Dále **výchova ve volném čase**, která bere v úvahu specifické podmínky výchovy, což znamená, že je součástí výchovného působení v té části lidského života, o kterém může člověk svobodně rozhodovat. Poslední je **výchova volným časem**, která označuje aktivity, které se dějí ve volném čase, příslušné instituce, použité metody a formy jako prostředky výchovy. „*Tyto tři druhy vyjádření vztahu mezi výchovným procesem a volným časem se liší podle toho, zda zdůrazňuje výchovné cíle, podmínky výchovy nebo prostředky výchovy. Využívání volného času je cílem, podmínkou i prostředkem současně.*“¹⁵

Mezi další pojem používající v rámci pedagogiky volného času je termín **Výchova mimo vyučování**. S výchovou ve volném čase je úzce spjatá, ale liší se od ní širší nabídkou činností. Tato výchova zahrnuje aktivity ve volném čase, mezi tyto aktivity patří odpočinek, relaxace, zábava a oblast dětských povinností, kam patří příprava na vyučování nebo sebeobsluha.

2.1. Funkce výchovy ve volném čase

V oblasti volného času má výchova své specifické funkce. Podle J. Pávkové je lze vymezit na čtyři hlavní, které jsou popsány níže:

Výchovně vzdělávací: na tu je kladen velký důraz. Při dosahování reálných cílů pomocí pedagogických prostředků. Vede k záměrnému a cílevědomému formování osobnosti u vychovávaných jedinců. Tato funkce působí na složky osobnosti z biologické, sociální a psychické stránky.

Zdravotní: podporuje zdravý tělesný, duševní i sociální vývoj.

Sociální: se rozumí funkce v oblasti péče o děti, zajištěním jejich bezpečnosti, dohledu nad nimi a vyplněním jejich času v době, kdy skončilo vyučování, a rodiče jsou zaneprázdněni.

---

¹⁴ BENDL, S. a kolektiv. Vychovatelství, Vydání 1. Praha: Grada, 2015, str. 118. ISBN 978-80-247-9763-2

¹⁵ HÁJEK, B., HOFBAUER, B., PÁVKOVÁ, J. Pedagogické ovlivňování volného času: trendy pedagogiky volného času, Vyd. 2, Praha: Portál, 2011, str. 69. ISBN 978-80-262-0030-7

Preventivní: má v současné době důležitou funkci. Pro školská zařízení zajišťují primární prevenci, ve smyslu předchází problému.

„Jednotlivé typy zařízení, institucí, organizací pro výchovu ve volném čase, v době mimo vyučování plní tyto funkce v různé míře, různými způsoby podle svého poslání.“¹⁶

Při vymezení si cílů, obsahu a metod forem výchovy ve volném čase vychází z obecně platných pedagogických a psychologických poznatků. Proto má vymezení cílů prioritní význam. Můžeme je konkretizovat z hlediska zařízení, podle působení na určitou složku osobnosti. Dále podle složek výchovy nebo na základě dané struktury činností v zařízení. Ve školní družině to mohou být činnosti odpočinkové, rekreační, zájmové, příprava na vyučování. Vychovatel má při sestavování obsahu výchovy značnou volnost a tím i velkou zodpovědnost. Na stanovení obsahu mají participovat i vychovávaní jedinci. V oblasti forem a metod práce se zdůrazňují specifické požadavky výchovy ve volném čase.

2.2. Požadavky na realizaci výchovy ve volném čase

Mezi požadavky na realizaci výchovy ve volném čase patří nejen požadavek demokratičnosti, humanity a vědeckosti, ale spousta dalších. Například podle B. Hájka to je požadavek dobrovolnosti, aktivity, seberealizace, odpočinkového a rekreačního zaměření, zajímavosti a zájmovosti. Dále mezi ně zahrnuje pestrost a přitažlivost, jednotu a specifickou vyučování a v neposlední řadě i citovost a citlivost.

Požadavky konkrétnějšího rázu se označují jako pedagogické zásady. Vystávají zde další speciální požadavky, které se týkají oblasti výchovy mimo vyučování. Patří sem například pedagogické ovlivňování volného času, kdy vychovatel ovlivňuje naplňování volného času nabídkou prostředí, činností, pomůcek, hraček, ale i motivací a vlastní aktivitou v některé zájmové činnosti. Někdy je velice obtížné jednou činností zaujmout celou třídu družiny, proto by měl každý pedagog mít v záloze ještě další aktivity, kterými by mohl zaujmout jedince, které nabízená aktivita nezaujala. Mezi další speciální požadavky patří dobrovolnost aktivit, seberealizace, pestrost a přitažlivost, zajímavost a zájmovost, citlivost a orientace na sociální kontakt, jednotu a specifickou vyučování a výchovy mimo vyučování a v neposlední řadě i požadavek efektivity, kvality a evaluace.

---

¹⁶ HÁJEK, B., HOFBAUER, B., PÁVKOVÁ, J. Pedagogické ovlivňování volného času: trendy pedagogiky volného času, Vyd. 2, Praha: Portál, 2011, str. 72. ISBN 978-80-262-0030-7

Pedagog a zařízení se musí pravidelně zamýšlet, zda se jim daří dosahovat svých cílů a zda jsou schopni prokázat výsledky své činnosti a využívání zdrojů navenek. (Hájek, 2011)

Když si to shrneme, volný čas je tedy dobou dobrovolné a svobodné volby činností, protože děti mají málo životních zkušeností, je na místě jejich volný čas pedagogicky citlivě a nenásilně ovlivňovat. Mezi ty nejdůležitější činitele ovlivňující volný čas dětí a mládeže patří především rodiče, učitelé a vychovatelé, značný je i vliv vrstevníků. Děti tráví veškerý čas v různých prostředích, ať už je to doma, ve škole, ve školských zařízeních, na veřejných prostranstvích a podobně. Měli bychom proto dbát na to, aby se dítě pokud možno pohybovalo v prostředí, které pro něj není nebezpečné, rodiče by měli mít povědomí o tom, kde se jejich dítě vyskytuje.

3. Vychovatel/ka ve školní družině

Vychovatel ve školní družině se též řadí mezi pedagogické pracovníky. Mezi další pedagogické pracovníky dále řadíme učitele, speciální pedagogy, pedagogy volného času, psychology, asistenty pedagoga, trenéry a vedoucí pedagogické pracovníky, mezi které patří například ředitel nebo zástupce ředitele. Dle zákona č. 563/2004 Sb. o pedagogických pracovnících je to osoba, která vykonává přímou vyučovací, výchovnou, speciálně-pedagogickou nebo pedagogicko-psychologickou činnost. Dále dle zákona o pedagogických pracovnících je pozice vychovatele definována takto: „*vykonává přímou pedagogickou činnost ve školském výchovném a ubytovacím zařízení nebo v jeho oddělení zařízení pro děti a žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, ve školském zařízení pro výkon ústavní výchovy nebo ochranné výchovy, nebo středisku výchovné péče.*“ (zákon č. 563/2004 Sb.)

V prostředí ŠD je vychovatel nejvýznamnější osobou, která ovlivňuje její činnost. Osobnost vychovatele se utváří v průběhu jeho výchovné praxe vlivem vnitřních i vnějších činitelů, mezi které jsou zahrnuty vlastnosti, vzdělání, osobnostní zrání a sebevzdělávání. Podle B. Hájka je osobnost vychovatele definována několika faktory: „*Osobnost vychovatelky nevzniká sama od sebe, ale tvoří se na základě osobnostních dispozic vzděláním, osobnostním zráním a dalším sebevzděláním.*“¹⁷

Působení vychovatele by mělo být vedeno v přirozeném, zajímavém a pokud možno v radostném duchu. Vychovatel zaujímá vůči práci ve školní družině určitou roli, svým naladěním a životním postojem vytváří základní atmosféru ve školní družině. Proto když vstoupí mezi děti do družiny, měly by všechny jeho „starosti“ jít stranou, aby jeho práce s dětmi probíhala na profesionální úrovni. Vychovatel by měl disponovat dobrými organizačními schopnostmi, měl by umět žáky motivovat a vzbuzovat u nich zájem o činnost v různých aktivitách. U žáků podporovat sebevědomí a rozvíjet pozitivní stránku jejich osobnosti. Tudíž je velice žádoucí, aby vychovatel měl kladný vztah k dětem. Vychovatel by měl mít ke svému zaměstnání jisté osobnostní dispozice, mezi které se např. řadí empatie, měl by také umět vytvořit příjemné prostředí ve družině, měl by být schopen bezproblémově provádět jakékoliv tělovýchovné aktivity, a proto je zapotřebí, aby byl vychovatel i tělesně zdatný.

---

¹⁷ HÁJEK, B., PÁVKOVÁ, J. a kol. *Školní družina*. 3., aktualizované vydání. Praha: Portál, 2011, str. 33. ISBN 978-80-7362-900-2

Pro úspěšné vykonávání práce vychovatele je zapotřebí plnit několik základních předpokladů, které nám popisuje například B. Hájek: Osobnostní dispozice, kam patří oblečení (to jak se daný vychovatel obléká), líčení a užívání kosmetiky, vystupování, způsob komunikace a důležitá jsou i gesta a mimika.

Najde se spousta dalších specifických požadavků, podle kterých si nejen ředitelé škol vybírají své zaměstnance. Vychovatel by měl mít pokud možno pochopení a znalosti zvláštností různých věkových skupin, také by měl být tvořivý, nápaditý, empatický, průbojný, iniciativní, se smyslem pro humor, příjemný vzhled, dobrý zdravotní stav a fyzickou zdatnost. Dále je potřeba býti přizpůsobivý k proměnlivým podmínkám, situacím a prostředí. Dále je u vychovatele důležitá dostatečná fantazie a hravost (radost ze hry). Vychovatelé by se měli snažit alespoň velkou část těchto specifických požadavků splňovat, aby mohli pracovat v jakémkoliv prostředí, kde se vyskytují děti.

3.1. Vzdělání vychovatele

Vychovatel ve školní družině by měl mít všeobecný přehled a hluboké znalosti o věkových zvláštностech dětí, zejména mladšího školního věku. Měl by mít přehled v sociální psychologii a měl by umět teoretické poznatky užívat v praxi. Dále by měl znát pedagogické zásady a metody. Velice důležité je mít i právní vědomí ve vztahu k bezpečnosti práce s dětmi. Měl by se zajímat i o to, co zrovna žáci probírají během výuky, znát osnovy, učební plány a metodiku výchovy u dětí v jeho oddělení. Měl by znát i učební látku, aby jim mohl případně poradit při přípravě na vyučování ve družině.

Odborná způsobilost pro výkon vychovatele jako profese je dle MŠMT definována v zákoně č. 563/2004 Sb. o pedagogických pracovnících (§16) následovně:

- a) *„vysokoškolským vzděláním získaným studiem v akreditovaném studijním programu v oblasti pedagogických věd, vzděláním v programu celoživotního vzdělávání v oblasti pedagogických věd uskutečňovaném vysokou školou nebo studiem pedagogiky,*
- b) *vyšším odborným vzděláním v oboru s pedagogickým zaměřením,*
- c) *vyšším odborným vzděláním v jiném oboru než pedagogickém, ovšem s následným vzděláním v programu celoživotního vzdělávání, studiem pedagogiky nebo studiem pro asistenty pedagoga,*
- d) *střední vzdělání s maturitní zkouškou zaměřené na přípravu vychovatelů nebo pedagogů volného času,*

e) *středním vzděláním s maturitní zkouškou jiného zaměření než pedagogického, ovšem s následným vzděláním v programu celoživotního vzdělávání, studiem pedagogiky nebo studiem pro asistenty pedagoga.*“¹⁸

Vychovatel sám by měl pracovat na své dalším vzdělávání, pokud mu je v jeho zaměstnání umožněno. „*Výchovná činnost vyžaduje celoživotní vzdělávání, obohacování a doplňování vědomostí, rozšiřování dovedností, a to nejen teoretickými přednáškami, ale i dlouhodobými výcviky.*“¹⁹ Nemyslím si, že ti, co pracují jako vychovatelé delší dobu a mají tak delší praxi, že budou mít menší znalosti, než ti co vystudují magisterský titul. Potkala jsem již spoustu vychovatelů a vychovatelek ve školní družině a nemůžu říci, zda je lepší pro žáky vychovatel, který má vyšší vzdělání, nebo ten, co má jen maturitu nebo kurz v rámci celoživotního vzdělávání. Vždy je to o individuálním přístupu konkrétního vychovatele k práci a hlavně o přístupu k žákům. Měla jsem možnost poznat jednu starší vychovatelku, která už po 35leté praxi prožívala syndrom vyhoření, kdy, ať už chtěla nebo nechtěla, byla velice přísná na žáky, až mi jich někdy bylo dokonce líto. Tato vychovatelka si své jednání po chvíli uvědomila a přijala ho. Než, aby nějakým způsobem ubližovala svým žákům, raději odešla do důchodu. Myslím, že její rozhodnutí bylo správné, udělala to nejlepší, co mohla. Nyní je naprosto spokojená a užívá si péči a starost o svá pravnoučata.

3.2. Dovednosti a vlastnosti vychovatele

K práci vychovatele neodmyslitelně patří nejen jeho osobnostní předpoklady, ale stejně důležité jsou i dovednosti a vzdělanostní předpoklady. Vychovatel by měl umět vést různorodé volnočasové činnosti, rozvíjet schopnosti žáků, podněcovat a motivovat žáky k těmto činnostem. Důležité je umět vést dětskou skupinu a podněcovat ji k rozvíjení schopností a dovedností. Tyto dovednosti získává ze své praxe ve školní družině. Vychovatel by se měl také naučit být odolný vůči stresu a realizovat prevenci i ve svém volném čase. V případě, kdy by nastala nějaká krizová situace či kázeňský problém u žáka, měl by si tyto problémy řešit sám vychovatel, případně je konzultovat s hlavní vedoucí školní družiny, dalším pedagogickým pracovníkem případně s ředitelem ZŠ. Vychovatel by měl spolupracovat i s dalšími pedagogickými pracovníky, protože pro jeho práci je to velice důležité. Já jsem měla možnost pracovat ve dvou školách jako vychovatelka ve

---

¹⁸ Zákon o pedagogických pracovnících [online]. *Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy*. c2018/2019. [2019-11-27]. Dostupné z <http://www.msmt.cz/mladez/skolni-druziny>

¹⁹ HÁJEK, B., PÁVKOVÁ, J. a kol. *Školní družina*. 3., aktualizované vydání. Praha: Portál, 2011, str. 35. ISBN 978-80-7362-900-2

školní družině a měla jsem tak možnost poznat, když s vámi další pedagogičtí pracovníci spolupracují, a na druhé straně i ty, kteří jen tak na oko spolupracují. Musím říci, že to vůbec není příjemné, když se na vás dotyčný učitel usmívá a za rohem říká a dělá něco jiného, než řekne. Nebýt téhle zkušenosti, tak bych na toto téma práci nezaměřovala a psala bych o něčem příjemnějším. Vychovatel má zcela jiné postavení ve škole než učitel.

Mezi vlastnosti vychovatele řadíme např. empatii, komunikativnost, přiměřenou míru dominantnosti, ideálně přirozenou autoritu, odolnost při zvládání náročných situací, nekonfliktnost, stabilitu, optimismus, pozitivní vztah k lidem, především pak k dětem a samozřejmě mnoho dalších.

Nejzákladnější dovedností vychovatele je tedy komunikativní dovednost. Dále to jsou dovednosti, které jsou již popsány v podkapitole Cíle družiny. Jedná se o následující dovednosti: kompetence k učení, k řešení problémů, sociální kompetence, kompetence občanská, pracovní a v neposlední řadě nejdůležitější kompetence k trávení volného času. Dobrý vychovatel by měl správně vést žáky k těmto dovednostem, naplňovat a vytvářet podmínky pro jejich smysluplné trávení volného času.

Pro vychovatele je nejdůležitější autorita, podle toho se rozvíjejí i vztahy. Měl by být autoritou pro žáka, ale zároveň i pro rodiče. Autoritu by měl umět správně využít, vychovatel může rozhodovat nejen o trestech, ale i o odměnách pro žáky. Autorita nevzniká samovolně, zda budou žáci vychovatele respektovat, přispívají nejen jeho osobnostní rysy. Vychovatel si ji musí sám vytvořit prostřednictvím svého chování a jednání nejen s žáky, ale i s rodiči a dalšími pedagogickými pracovníky. Míru autority určujeme například osobnostní kvality vychovatele, jeho dispozice, dosažené vzdělání, klima a prostředí, ve kterém proces probíhá a jeho praktické zkušenosti.

3.3. Pracovní náplň

Hlavním úkolem mimo vyučování je výchovné působení na žáky. Vychovatel musí mít přiměřené požadavky v odpovídající míře. Měl by brát v úvahu názory žáků, hovořit s nimi, poskytovat prostor pro jejich nápady a přání. S výchovným působením mimo vyučování souvisí sestavení pracovního plánu. Zde je důležité rozlišit činnosti hlavní od vedlejších, obecné od zvláštních, společné od individuálních a určit tak dlouhodobější koncepci, postupné cíle a výchovné úkoly. Úkoly těsně navazují na ostatní úkoly školy, podporují a zároveň rozvíjejí její záměry a cíle. Při sestavování plánu se vychází z přirozených činností žáků, respektují se jednotlivé věkové kategorie dětí. Využívá se

místních podmínek, časových období a je třeba dbát obsahu činností, které napomáhají harmonickému rozvoji osobnosti. Velký význam mají technické možnosti školy, její vybavení a s tím související celkové zázemí a prostory školy. Sestavují se roční plány školní družiny, které obsahují hlavní úkoly, opatření směřující k realizaci plánu na celý školní rok. Příklad toho, jak by mohl vypadat roční školní plán, najdete v příloze č. 1. Každý vychovatel si pro svoje oddělení ve družině vytváří také ještě měsíční plán, který je rozepsán do větších detailů, obsahuje například akce, které dané oddělení čeká apod. Dále vytváří týdenní plán, který obsahuje, co v daném týdnu děti čeká a co by měl se svojí družinou splnit.

Pracovní náplň vychovatelky vychází z obecného poslání školní družiny a místních podmínek. Dále je součástí pracovní smlouvy nebo jiného vnitřního dokumentu školy například Kompetencí vychovatele. Zahrnuje následující body: vychovatel zajišťuje výchovně-vzdělávací práci s žáky podle zásad psychohygieny a stanoveného denního režimu školní družiny, kompenzaci únavy, rozvíjení osobnosti žáků. Dodržuje zásady bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, dbá bezpečnosti při činnosti s žáky. Dbá na čistotu a ochranu životního prostředí při činnosti školní družiny. Vytváří pestrou a zajímavou skladbu činností a nalézá pro tyto činnosti vhodný časový prostor. Dále by měl vychovatel navozovat radostnou atmosféru a komunikační prostředí, posiluje v dětech kladné city, vytváří pocit bezpečí, posiluje jejich sebevědomí a vytváří dobrý kolektiv. Vychovatel by měl upevňovat hygienické návyky a podporovat dodržování pravidel společenského chování. Aktivitami navazovat na předchozí znalosti a dovednosti a prohlubovat je. Vychovatel odpovídá za výsledky výchovně-vzdělávací práce a průběh činností zaznamenává do pedagogické dokumentace. Měl by komunikovat s rodiči a seznamovat je s výsledky činností jejich dítěte ve školní družině. Dále by měl prezentovat výsledky činnosti školní družiny na veřejnosti. Pokud je to možné, měl by se vychovatel účastnit pedagogických rad, školení a spolupracovat s třídními učiteli. Vede příslušnou dokumentaci ve školní družině. (Hájek, 2011)

3.4. Míra povinnosti výchovné práce

Zákon č. 75/2005 Sb. nařízení vlády o stanovení rozsahu přímé vyučovací, přímé výchovné, přímé speciálně pedagogické a přímé pedagogicko-psychologické činnosti pedagogických pracovníků určuje vychovatelům v ŠD míru přímé výchovné činnosti 28-30 hodin týdně. Výchovnou práci se rozumí 60 minut.

Doba práce je rozdělena na přímou výchovnou a nepřímou výchovnou činnost. Přímá výchovná činnost zahrnuje výchovně-vzdělávací práci s dětmi od převzetí dítěte od jeho rodičů nebo od učitele po skončení vyučování do rozchodu dětí domů. Do přímé pedagogické činnosti se započítává také výchovná činnost spojená se stravováním žáků školních družin ve školní jídelně. Dále organizované činnosti s žáky v rámci výchovně-vzdělávacích aktivit základních škol. (Hájek, 2011)

Do nepřímé výchovné činnosti, která naplňuje 40 hodin týdně, patří vypracovávání plánů a příprava na ně. Vedení pedagogické dokumentace, příprava a zajišťování materiálů na výchovnou činnost, péče o svěřený materiál (sportovní nářadí, pomůcky, knihy), účast na provozních a pedagogických poradách, na školeních, seminářích, třídních schůzkách, vedení administrativy a styk s rodiči. Nepřímou výchovnou činnost určuje vychovatelé ředitel školy. (Hájek, 2011)

Školní družina si vede následující dokumentaci:

- evidenci přijatých dětí,
- písemné přihlášky dětí (součástí je písemné sdělení zákonných zástupců účastníka o rozsahu docházky a způsobu odchodu účastníka z družiny),
- třídní knihy jednotlivých oddělení či jiné přehledy výchovně-vzdělávací práce (včetně docházky dětí),
- celoroční plán činností (viz Příloha č. 2: Roční plán školní družiny),
- roční hodnocení práce školní družiny, jako podklad pro výroční zprávu školy,
- řád školní družiny, ten se může v každé škole trochu lišit, protože každá škola má svůj individuální vnitřní řád,
- záznamy z pedagogických rad,
- kniha úrazů a záznamy o úrazech dětí.

Práce vychovatele, i když se to možná nezdá, je podle mne obtížná práce. Sice má určenou pracovní dobu, ale každý z vychovatelů si bere práci i domů. Stále musí vymýšlet nové aktivity, aby se žáci po příchodu do družiny nenudili a měli zajištěnou pestrou škálu činností.

4. Vztahy ve družině

V poslední kapitole teoretické části bych se chtěla zaměřit na mezilidské vztahy. Konkrétně na vztah vychovatele s učitelem, vztah vychovatele se zákonnými zástupci dítěte (rodič) a vychovatele s žákem.

Zákonný zástupce je osoba oprávněná jednat za osobu, která není plně způsobilá k právním úkonům, může to být například rodič za nezletilé dítě, proto v této práci budeme používat termínu rodič.

Z praxe již vím, že na jakémkoliv druhu vztahu se musí pracovat. *„Vztah je jediným způsobem, jímž je možné předat hodnoty a postoje. A ty tvoří jádro výchovy.“*²⁰ Je to poměrně dlouhodobá záležitost. Mezi vztahy odehrávající se na půdě školy patří: vychovatel – dítě, vychovatel – skupina dětí, vychovatel – vychovatel, vychovatel – pedagogický kolektiv (tým), vychovatel – učitel, vychovatel – nadřízený (ředitel, zástupce ředitele), vychovatel - vedoucí vychovatelka, vychovatel – rodič, rodiče, dítě – rodič apod.

Mnohdy to vychovatelé nemají vůbec jednoduché. Vychovatel se nachází v různých situacích, kde tyto vztahy bývají velmi pestré a převažovat by zde měly vztahy partnerské a pozitivní. Za kvalitu těchto vztahů nese odpovědnost v převážné míře vychovatel. Hlavně by si měl dávat pozor na vztah s rodičem. Mnohdy vychovatel naráží na problém autority ze strany rodičů. Je velmi těžké získat autoritu u rodičů, protože je tato práce ze strany laické veřejnosti často podceňovaná. Jestli za to může dnešní uspěchaná doba nebo zvyšující se nároky nejen rodičů, zaměstnanců apod., to se bohužel úplně pravdivě nedozvíme. Proto v praktické části budou vypracované dotazníky určené učitelům a rodičům, které budou zaměřeny právě na to, jak je vychovatel a jeho práce z jejich strany vnímána. Ve školní družině vychovatel v sobě spojuje dvě důležitá zaměření, a to pedagogickou roli a z psychologického hlediska roli a funkci pomáhající.

*„Vztahy (sociální klima) se budují prostřednictvím komunikace, ale také tím, že dáváme mladým lidem důvěru, umožňujeme jim převzít spoluodpovědnost (participace).“*²¹ Existuje mnoho typů komunikace, pro tuto práci je nejdůležitější komunikace pedagogická, jako typ sociální komunikace. Jakýkoliv druh komunikace obsahuje dvě důležité složky: obsahovou a vztahovou. Obsah vyjadřuje to, co říkáme. Vztah vyjadřuje s kým, a jakým

---

²⁰ PÁVKOVÁ, J. A kol. Pedagogika volného času. Vydání 3. Praha: Portál, 2002, str. 52-53. ISBN 80-7178-711-6

²¹ PÁVKOVÁ, J. A kol. Pedagogika volného času. Vydání 3. Praha: Portál, 2002, str. 53. ISBN 80-7178-711-6

způsobem, komunikujeme. Proto by měl mít každý vychovatel dobré komunikační dovednosti.

Základní problém podle J. Pávkové tkví v tom, že je v oblasti výchovy ve volném čase společenské nedocenení a tím i nedocenení vychovatelů, kteří v této oblasti pracují. Tím pádem je jejich práce mnohdy podceňovaná a rodiči chápána jako pouhé hlídání či hraní s dětmi. Bohužel si to nemyslí jen rodiče dětí, kteří školní družinu navštěvují, ale domnívají se tak mnohdy i pedagogičtí pracovníci, především učitelé. (Pávková, 2015)

Všude se dočítáme, jak by se měl chovat vychovatel a jaké by měl mít odborné vzdělání a podobně. Otázkou však je, jakým způsobem by se měli chovat rodiče, učitelé a nakonec i děti k vychovatelům? Odpovědí na tuto otázku může být spousta, ale hlavní roli podle mě hraje vzájemný respekt, úcta a další. Dle B. Hájky jednání vychovatele stojí za: *„za účinné způsoby jednání vychovatele se považují takové, kdy vychovatel klade na děti přiměřené požadavky v přiměřené míře, ale zároveň bere v úvahu jejich názory, hovoří s dětmi, poskytuje prostor pro jejich nápady a přání. Za odlišné názory není dítě trestáno. Originalita je oceňována..., jednání vychází ze vzájemného respektu v podobě partnerských vztahů, s úctou k dítěti, ale i s vyžadováním úcty k vychovateli.“*²²

4.1. Vztah vychovatele a učitele

U spolupráce vychovatele s učitelem se předpokládá, že obě strany jsou dobře informovány o charakteru výchovné práce ve vyučování i ve školní družině. Oblasti pedagogického působení jsou stejně náročné a významné, i když vychovatel a učitel využívají rozmanitých pedagogických prostředků.

V tomto vztahu musí fungovat vzájemný respekt, aby mohla být spolupráce úspěšná. Tato spolupráce se děje na dvou různých úrovních: spolupráce oficiální a neformální. Spolupráce oficiální znamená, že se děje při jednání na pedagogických radách nebo metodickém sdružení. Neformální spolupráce znamená, že vychovatel a učitel vedou rozhovory o žácích ve skupině a vedou vzájemné konzultace spojené s řešením výchovných problémů, které slouží pro vzájemné vyměňování zkušeností. Tento druh spolupráce je prospěšný oběma stranám a umožňuje tak vytvořit úplnější obraz o konkrétním žákovi a díky tomu volit vhodné pedagogické prostředky. Bohužel občas nemají vychovatelé a učitelé dost času na předání všech informací, protože když si

---

²² Hájek, B. Hofbauer, B., Pávková, J. Pedagogika volného času. Vyd. 1. Praha: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2008. str. 68. ISBN 80-7290-128-1

předávají žáky po vyučování, jde se hned na oběd, takže mají jen velmi málo času, aby si mohli ve zkratce říci, jak to u nich celé dopoledne probíhalo a jak jsou žáci celé dopoledne naladěni. To vše proto, aby vychovatel zjistil, jak má přizpůsobit program na dané odpoledne a co by se žáky mimo jejich lavice mohl dělat. Vychovatelka by měla informovat učitele o tom, co se děje v době, kdy probíhají volnočasové aktivity. Ať už se jedná o výchovnou situaci, která by se mohla zhoršit i při výuce (např. něco, co by mohlo hraničit v nejhorším případě se šikanou apod.), dále pak i specifické schopnosti dítěte, jeho úspěchy i neúspěchy a jak se při tom žáci chovali. V neposlední řadě se nesmí zapomenout na spolupráci, kdy vychovatel chodí na náslechy do vyučovacích hodin k učiteli. Učitel by měl mít při vedení přípravy na vyučování podíl a vychovatel při výuce podle jejich specializace což je např. hudební, výtvarná nebo tělovýchovná a jiné. Měli by si vzájemně pomáhat například i při různých větších akcích pořádaných ŠD (např. Svatomartinské hry, sportovní dny aj.), tam, kde je potřeba více lidí. Vychovatel by se měl účastnit i škol v přírodě nebo žáky a učitele doprovázet při různých akcích, např. exkurze, výlety a jiné. Takhle by měl vypadat vzájemně harmonický vztah mezi učitelem a vychovatelem.

4.2. Vztah vychovatele a zákonného zástupce (rodiče)

Jak již bylo řečeno, vztah mezi vychovatelem a rodičem by měl být partnerský. Měli by si vzájemně uvědomit, že jsou partnery při výchově dětí, což se u tohoto typu vztahu předpokládá. Měla by fungovat oboustranně vzájemná informovanost, komunikace, respekt a důvěra. Obě strany by měly mít na mysli nejlepší zájem dítěte. Z praxe můžeme rodiče rozdělit do tří následujících typů:

- a) Rodič, který spolupracuje, chápe tuto službu jako pomoc, zapojuje se do různých akcí, shání různé věci apod.
- b) Rodič, kterému je jedno, co jeho dítě ve školní družině vytváří a chápe tuto službu jako pouhé hlídání, rodiči stačí, že je jeho dítě pod neustálým dozorem a tím pádem se mu nemůže nic stát, ale už ho nezajímá, co tam celý den dělal.
- c) V neposlední řadě nesmíme zapomenout na rodiče, kteří si pořád na něco stěžují a něco se jim nelíbí, mají neustále výtky (k programu, k prostoru apod.), jsou nespokojení a tím pádem ztěžují práci vychovatele. Tento rodič nechce dodržovat pravidla školní družiny například tím, že si chce své dítě vyzvedávat, kdy se mu zachce a tím narušuje program a chod celého oddělení družiny.

Mezi formy spolupráce vychovatele s rodičem patří:

- individuální rozhovor (např. když si rodič vyzvedává své dítě, na třídních schůzkách),
- telefonický rozhovor,
- písemný kontakt (e-mailem, poštou nebo dopis předaný žákem),
- třídní schůzky (každá škola to má jiné, někdy vychovatelé chodí bez vyzvání na třídní schůzky a někteří to mají nařízené od ředitele školy).

Komunikace s rodičem dítěte je někdy dost náročná. Mnohdy se vyskytnou situace, kdy jejich dítě něco provedlo, rodič si ale nechce přiznat, že by něco jejich dítě mohlo udělat. S takovým rodičem se těžko komunikuje. Potom jsou tu rodiče, se kterými vychovatel nemá vůbec žádný problém, a naopak mu pomáhají při řešení problému s jejich dítětem a snaží se tak hledat nápravu pro řešení dané situace (to znamená, když jejich dítě něco provede, tak s vámi rodič spolupracuje a hledá řešení, jak danou situaci z výchovného hlediska řešit). Podmínkou úspěchu je při jednání s rodiči nutnost pedagogického taktu. Samozřejmě že by se vychovatel neměl zaměřovat pouze na negativní poznatky, ale takticky se zaměřit nejdříve na pozitivní stránky osobnosti dítěte či rodiče nebo alespoň na informace neutrální, bez hodnotícího aspektu. Jestliže vychovatel kárá a kritizuje, tak musí být kritika konkrétní, vztahovat se k činu či rysu osobnosti, neměl by do toho negativně zahrnout celou osobnost. Vychovatel by se měl chovat vždy taktně a slušně, s jasným cílem zlepšit současný stav.

Někdy nejde o komunikace, která se týká pouze jejich dítěte. Někdy se stane, že se do vychovatele pustí rodič za to, co nemůže vychovatel ovlivnit, může rodiče vyslechnout a odkázat ho na jiné pedagogické pracovníky, mezi které patří vedoucí vychovatelka nebo ředitel školy. Výše zmíněné situace jsou např., když se rodičům nelíbí doba pro vyzvedávání žáků z družiny, doba některých kroužků nebo když upozorňují na práci někoho jiného. Vychovatel se musí od nepříjemných situací oprostit, taktně je přejít a odkázat na jiné, kterým tato kompetence náleží. Někdy je velice náročné nebrat si vzniklou situaci osobně, vychovatel by to ovšem měl umět zvládnout a zachovat se jako profesionál.

4.3. Vztah vychovatele a žáka

Velmi důležité k navázání přátelského a upřímného vztahu je první dojem, jak s žákem, tak i s jeho rodiči. Při další spolupráci jsou rodiče důležitými partnery ve vztahu žáka s vychovatelem. Má-li důvěru rodič ve vychovatele, pak může vychovatel pracovat na

přátelském a upřímném vztahu se žákem. Bohužel většinou to nefunguje obráceně, vzhledem k tomu, že rodiče přenesou své obavy, i když nechtějí, na své dítě.

Mezilidský vztah mezi vychovatelem a žákem ve školní družině ovlivňuje průběh i výsledek vyučování a učení. Důležitá je jejich kvalita spolupráce, sociální percepce, emocionální a motivační aspekty výuky. Vychovatel se zabývá svými žáky z výchovného hlediska a především se zaměřuje na utváření jejich postojů, hodnot a vzorců chování. Jak už bylo zmíněno, probíhá mezi nimi komunikace verbální i neverbální. *„Proto je tak důležité všimnout si nejenom toho, co dítě říká, ale také jak to říká, jak se při tom tváří, kam se dívá, jakých používá gest, jaký zaujímá postoj, zda se snaží přiblížit, nebo naopak vzdaluje, jak reaguje na dotyk, zda je mu příjemný, či nepříjemný, zda dokonce usiluje o tělesný kontakt, jak to zvláště menší děti často dělají.“*²³ Dále by dobrý vychovatel měl poskytnout pomocnou ruku v situacích, o kterých se často ani učitel nedozví. V neposlední řadě jsou důležité i vzájemné vztahy mezi dětmi ve skupinách. Vychovatel musí podporovat pozitivní vztahy a vést děti k čestnosti, spolupráci, k pomoci slabším a působit tak příkladem. Vychovatel by měl vytvářet příznivé klima a podnětné prostředí, jehož součástí jsou kladné sociální vztahy bez zbytečných konfliktů.

Může se stát, že nastane situace, kdy si vychovatel s daným žákem nepochopí, v případě, kdy je chyba na straně vychovatele, měl by situaci ustát a nenechat na sobě nic znát a hledat řešení, jak tuto situaci zlepšit. Když nesedne vychovatel žákovi, je to bohužel těžší takový vztah napravit. V takovém případě by mohl pomoci např. jiný pedagogický pracovník nebo případně rodič žáka. Není to jednoduché, ale je potřeba vzniklou situaci řešit, aby se předešlo případnému většímu problému. Jak již bylo zmíněno, je potřeba na vztazích neustále pracovat.

---

²³PÁVKOVÁ, J. A kol. Pedagogika volného času. Vydání 3. Praha: Portál, 2002, str. 59. ISBN 80-7178-711-

5. Výzkumné šetření

Praktickou část bakalářské práce charakterizuje výzkumné šetření. Ke sběru dat mého výzkumného šetření jsem použila anonymní dotazník s uzavřenými a otevřenými otázkami. Výhodou dotazníkového šetření je snadné vyplnění a analýza dat. Dotazníková metoda šetření se mi vzhledem k záměru práce zdála jako nejvhodnější možnost, lze díky ní rychle dosáhnout odpovědí, ať už jejich vyplňovatelé odpověděli pravdivě či ne. Ve své práci jsme zhotovila celkem dva dotazníky určené rozdílným skupinám respondentů. První dotazník byl určen pro rodiče dětí, které navštěvují ŠD. Druhý dotazník byl určen pro pedagogické pracovníky prvního stupně a pro ty, kteří spolupracují s vychovateli.

Školy, na kterých byl výzkum realizován, nebudou v práci blíže popisovány, bude uvedena pouze poloha škol pro lepší srovnání a porovnání odpovědí. Školy si nepřály, abych je v této práci zmiňovala.

První škola se nachází při okraji hlavního města a v práci bude nazvána škola A. Druhá škola, relativně blízko centra, bude v práci uváděna pod názvem škola B. Poslední škola se nachází ve Středočeském kraji a nachází se v přímé blízkosti hlavního města, té budeme říkat škola C. Všechny školy jsou podobně velké. Mají přibližný stejný počet družin a podobnou skladbu pedagogického sboru (týká se to počtu učitelů a asistentů pedagoga).

5.1. Metoda pedagogického výzkumu

V publikaci *Pedagogický výzkum - uvedení do teorie praxe* je charakterizován mnoha způsoby např. jako „*Pedagogický výzkum – jako každá systematická činnost – je založena na určité teorii. Pedagogický výzkum má tedy svou část praktickou a část teoretickou.*“²⁴ Výzkum je možné členit podle různých kritérií a z toho vycházejí druhy a metody pedagogického výzkumu.

Mezi metody pedagogického výzkumu např. patří pozorování, experiment, rozhovor, evaluace a měření, dotazník, sociometrie, případová studie, analýza edukačních produktů, a mnoho dalších. V pedagogickém výzkumu je dotazník nejčastější používanou metodou získávání dat. Dotazník je v pedagogickém výzkumu zejména pro zjišťování názorů a

---

²⁴PRŮCHA, J. *Pedagogický výzkum-Uvedení do teorie a praxe*. Praha: Karolinum, 1995, str. 9. ISBN 80-7184-132-3

postojů žáků, učitelů a rodičů apod. V dotazníku jsou předem připravené, seřazené a pečlivě formulované otázky a respondent (dotazovaná osoba) na ně odpovídá písemně. Dotazník by neměl být příliš dlouhý a měl by být přizpůsobený k věku respondentů, vzdělání, důležitá je i motivace respondentů daný dotazník vyplnit. Dotazník by měl obsahovat jasné pokyny k vyplnění, proto by měly být formulované otázky srozumitelné a svým významem jednoznačné. Dotazník tvoří tři základní typy otázek: otevřené, uzavřené a polouzavřené. (Průcha, 1995)

5.2. Cíl výzkumného šetření

Cílem bakalářské práce bylo zjistit, jak vnímají profesi a celkově osobnost vychovatele rodiče žáků, kteří navštěvují školní družinu a jestli vůbec mají povědomí o této práci. Co si pod touto prací představují a jaký by podle nich měla ideální vychovatelka věk. Dále byl dán druhý dotazník učitelům prvního stupně základní školy a dalším pedagogickým pracovníkům (učitel, asistent pedagoga). V tomto dotazníkovém šetření bylo mým cílem zjistit, co pro ně práce vychovatele znamená a zda s vychovatelem spolupracují, jak ho berou a jestli si myslí, že je jejich práce náročnější. Jaký mají názor na společnou třídu s družinou. A jestli považují za důležité, aby se zúčastnili v rámci zlepšení spolupráce pedagogických rad, třídních schůzek nebo společných akcí jako teambuildingů.

Pro dané téma jsem si položila následující výzkumné otázky:

Pro pedagogické pracovníky:

- 1) Vnímají učitelé vychovatele jako rovnocenného kolegu? Jaké je podle nich dostatečné vzdělání pro výkon tohoto povolání? Je práce vychovatele náročnější?
- 2) Vadí společná třída učitelům s družinou, co konkrétně jim vadí? Považují učitelé za důležité, aby se vychovatelé účastnili pedagogických rad a třídních schůzek?

Pro rodiče:

- 1) Působí na rodiče seriózněji starší vychovatelka? Jaký by byl ideální věk vychovatelky? Jaké je podle nich dostatečné vzdělání pro vychovatele?
- 2) Jak rodiče vnímají práci vychovatele a je pro ně důležité přehledný vzdělávací program nebo jim stačí pouhé hlídání dětí? Co je nejdůležitější pro práci vychovatele?

5.3. Soubor respondentů

Dotazník jsem rozdala do třech základních škol, kde mají téměř stejný počet družin a zároveň mají podobnou skladbu pedagogického sboru. Základní školy jsem si vybrala záměrně, ve dvou jsem osobně na pozici vychovatelka v ŠD pracovala a ve třetí škole pracuje můj manžel, jako učitel na prvním stupni.

Do každé z těchto škol jsem donesla dle počtu družin dotazníky, do každého oddělení jsem jich dala celkem pět. Respondenty u prvního dotazníku jsou rodiče žáků, kteří navštěvují školní družinu. Respondenty u druhého dotazníku jsou učitelé prvního stupně základní školy a další pedagogičtí pracovníci, mezi které patří i asistenti pedagoga. Jde o všechny pedagogické pracovníky, se kterými vychovatel přijde během výkonu svého povolání do styku. Opět jsem zde rozdala dotazník do třech stejných základních škol, jako u dotazníku prvního.

5.4. Průběh výzkumu

Svou práci jsem psala za účelem, abych zjistila, jak si stojí vychovatel školní družiny mezi rodiči a ostatními pedagogickými pracovníky. Jak pozici vychovatele vnímají, zda mají povědomí o jeho práci apod. Hlavně se mi moc nelíbil odlišný přístup v každé z těchto škol, ze strany rodičů i učitelů. Přípravnou fází bylo formulování otázek a sestavení dotazníku. Jak u rodičů, tak i u pedagogických pracovníků byla ověřena jasnost pokládaných otázek. Dotazníky byly rozdány na pedagogických radách, aby se opravdu dostaly ke všem požadovaným dotazovaným. Zároveň jsem se snažila formulovat otázky tak, aby se z toho dalo co nejvíce čerpat. Potom následovala etapa shromáždění dat, jejich analýza a následné vyhodnocení a uspořádání do grafů a tabulek.

Jak už bylo psáno výše, dotazník, který jsem rozdala ve všech třech školách, byl anonymní. Dotazy jsou zaměřeny na rodiče a na pedagogické pracovníky. Dotazníky jsem po domluvě s řediteli škol rozdala na pedagogických radách učitelům prvního stupně a zároveň i asistentům pedagoga. Dotazníky jsem do škol donesla 3-5. 6. 2018 a dotazníky ze škol jsem si vyzvedla poslední týden školy před hlavními prázdninami. Dotazník pro pedagogické pracovníky naleznete v příloze č. 3. Dotazník určený pro rodiče v příloze č. 4.

Škola A má na prvním stupni 12 učitelů a 3 asistenty pedagoga. O vyplnění dotazníku jsem poprosila i ředitelku ZŠ a její zástupkyni. Z toho vyplývá, že se mi mělo vrátit 17 vyplněných dotazníků.

Škola B má na prvním stupni 12 učitelů a 4 asistenty pedagoga. Opět jsem poprosila o vyplnění dotazníků i vedení školy. Celkově se mi mělo vrátit 18 dotazníků.

Škola C má na prvním stupni 21 učitelů a 3 asistenty pedagoga. U této školy se sama paní ředitelka se zástupkyní přihlásily o vyplnění dotazníků se slovy: „*A můžeme to vyplnit popravdě....*“ poněkud mě tato odpověď zarazila, ale bez komentáře jsem odpověděla, že budu jediné ráda, když dotazník vyplní. Celkově se mi mělo vrátit 26 dotazníků.

Dotazníky určené rodičům jsem zanesla hlavním vychovatelkám a ty jim je následně rozdaly. Každé z těchto oddělení dostalo 5 dotazníků. Škola A má 7 oddělení školních družin a celkem se mi mělo vrátit 35 dotazníků. Škola B má 7 oddělení, opět stejný počet jako u školy A. Škola C má 8 oddělení školních družin s celkovým počtem 40 dotazníků.

Respondenty prvního dotazníku jsou pedagogičtí pracovníci. Celkem se mi dostalo zpátky ze školy A 15 dotazníků, ze školy B 16 dotazníků a ze školy C se mi vrátilo dotazníků pouze 20. Celkový počet vrácených vyplněných dotazníků byl 51.

5.5. Analýza získaných dat

Dotazník pro pedagogické pracovníky

Na úvodu dotazníku jsem se respondentů dotazovala na jejich pohlaví. Celkově se dotazníkového šetření zúčastnilo 5 mužů a 46 žen. Celkové rozložení pohlaví respondentů ze všech škol je vidět v následující tabulce.

Tabulka č. 1: Pohlaví.

Pohlaví				
	A	B	C	Σ
Muži	3	0	2	5
Ženy	12	16	18	46
Σ	15	16	20	51

Dále mne zajímal věk respondentů. Na výběr byla 4 věková rozhraní. Nejvíce respondentů bylo ve věkové kategorii 50 a více let, celkově 18. Dále věk 41-50 s celkovým počtem 13 respondentů a nejméně bylo respondentů zastoupeno v kategorii 31-40 let a 20-30 let se stejným celkovým počtem, z každého po 10 respondentech. Detailní tabulka věkového rozložení respondentů viz níže.

Tabulka č. 2: Rozdělení respondentů podle věku.

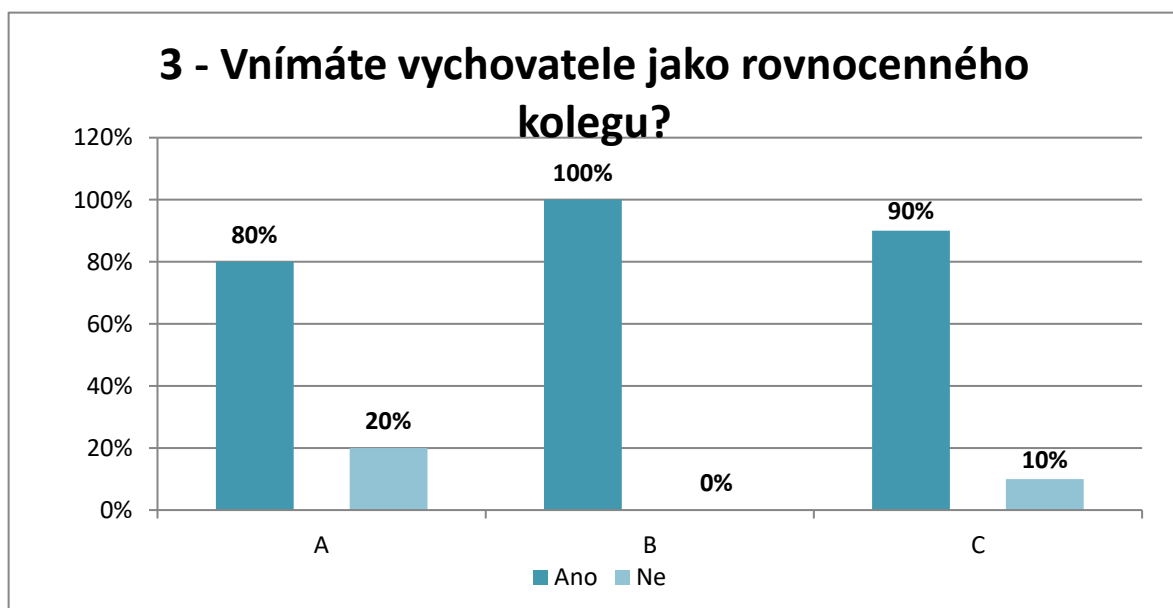
	Věk			Σ
	A	B	C	
20-30	2	6	2	10
31-40	3	3	4	10
41-50	3	5	5	13
50>	7	2	9	18
	15	16	20	51

Další otázka, kterou jsem respondentům pokládala, byla: *Vnímáte vychovatele jako rovnocenného kolegu?* Odpověď byla na výběr pouze Ano/Ne. Pro odpověď Ano bylo 46 respondentů a pro odpověď Ne pouze 5. Předpokládala jsem, že více bude pro odpověď Ne, podle toho, jak se normálně respondenti o vychovatelích vyjadřovali. Můj předpoklad se tímto nepotvrdil.

Tabulka č. 3.: Vnímáte vychovatele jako rovnocenného kolegu?

3 - Vnímáte vychovatele jako rovnocenného kolegu?				
	A	B	C	Σ
Ano	12	16	18	46
Ne	3	0	2	5
	15	16	20	51

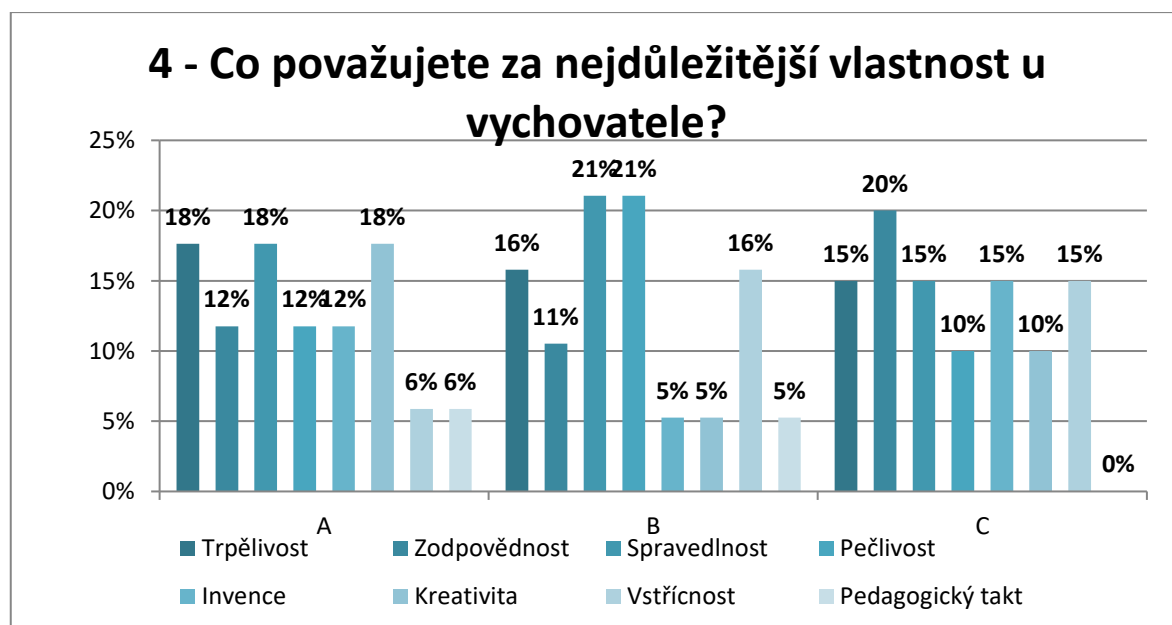
Graf: Vnímáte vychovatele jako rovnocenného kolegu?

Dále jsem se zabývala oblastí nejdůležitějších vlastností vychovatele z pohledu pedagogických pracovníků. Proto jsme položila otázku: *Co považujete za nejdůležitější vlastnost u vychovatele?* Tato otázka byla otevřená, respondenti mohli otevřeně napsat, co si myslí, bez nutnosti výběru předem daných odpovědí. V dotaznících bylo celkem 8 vlastností, které se opakovaly. Nejčetnější byla odpověď Spravedlnost celkem 10, následně trpělivost 9, zodpovědnost a pečlivost dostaly stejně každý po 8, dále respondenti uváděli vstřícnost se 7, invence a kreativita měly stejně po 6 a poslední skončila odpověď pedagogický takt se 2. Osobně jsem si myslela, že bude pořadí jiné, takto: spravedlnost, zodpovědnost, trpělivost, vstřícnost, kreativita, pedagogický takt, pečlivost, invence.

Tabulka č. 4: *Co považujete za nejdůležitější vlastnost u vychovatele?*

4 - Co považujete za nejdůležitější vlastnost u vychovatele?				
	A	B	C	Σ
Trpělivost	3	3	3	9
Zodpovědnost	2	2	4	8
Spravedlnost	3	4	3	10
Pečlivost	2	4	2	8
Invence	2	1	3	6
Kreativita	3	1	2	6
Vstřícnost	1	3	3	7
Pedagogický takt	1	1	0	2
	17	19	20	56

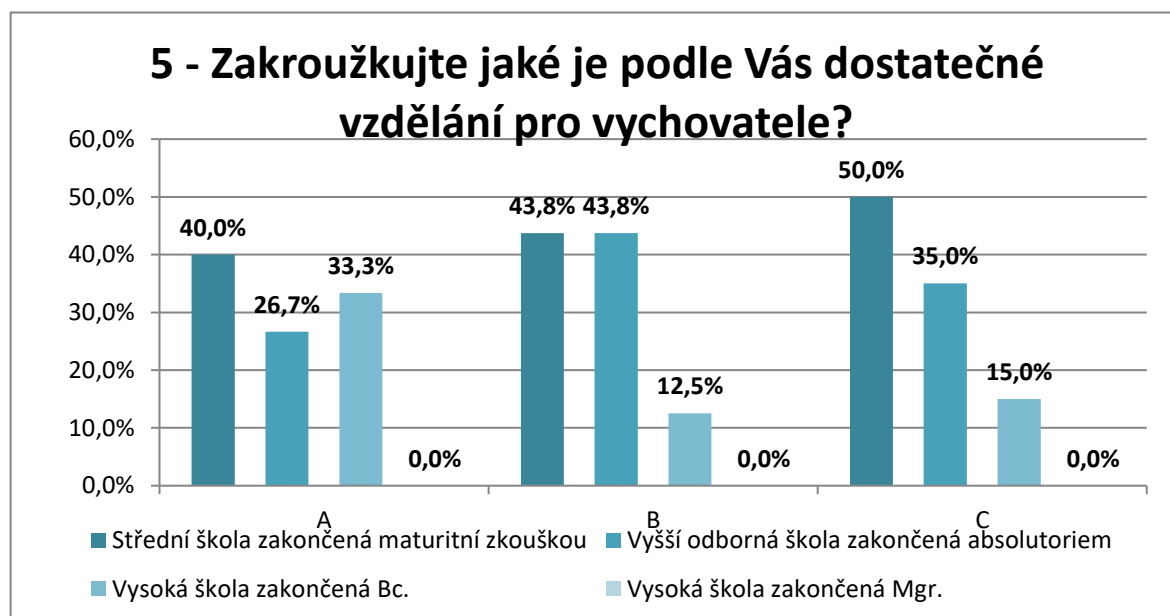
Graf: *Co považujete za nejdůležitější vlastnost u vychovatele?*

Pátá otázka byla zaměřena na vzdělání vychovatelů: *Jaké je podle Vás dostatečné vzdělání vychovatele?* V této otázce měli respondenti na výběr ze čtyř možných odpovědí. Respondenti odpovídali následovně: Střední škola zakončená maturitní zkouškou s největším počtem odpovědí 23. Vyšší odborná škola zakončená absolutoriem s celkovým počtem 18 respondentů. Vysoká škola zakončená Bc. 10 respondentů. Vysoká škola zakončená Mgr. s celkovým počtem 0, což jsem předpokládala. Můj odhad se potvrdil, nejvyšší počet odpovědí má Střední škola zakončená maturitní zkouškou.

Tabulka č. 5: *Jaké je podle Vás dostatečné vzdělání vychovatele?*

5 - Zakroužkujte jaké je podle Vás dostatečné vzdělání pro vychovatele?				
	A	B	C	Σ
Střední škola zakončená maturitní zkouškou	6	7	10	23
Vyšší odborná škola zakončená absolutoriem	4	7	7	18
Vysoká škola zakončená Bc.	5	2	3	10
Vysoká škola zakončená Mgr.	0	0	0	0
	15	16	20	51

Graf: *Jaké je podle Vás dostatečné vzdělání vychovatele?*

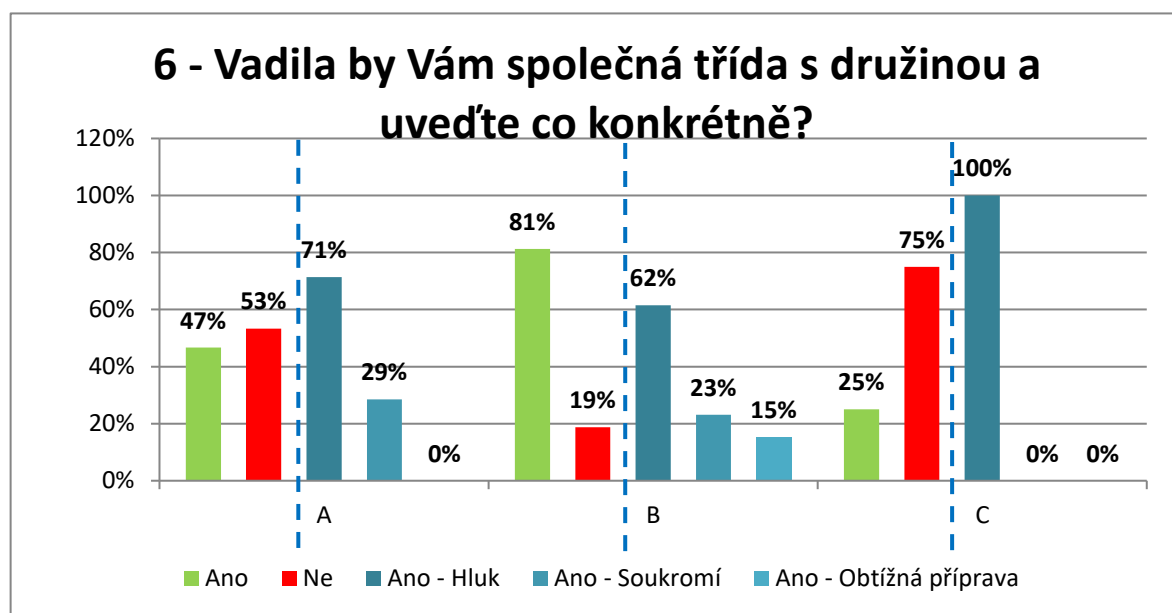

Následující otázka, kterou jsem respondentům pokládala, zněla: *Vadila by Vám společná třída s družinou, pokud Ano, uveďte co konkrétně?* Zde to dopadlo následovně: pro odpověď Ano 25 a pro Ne 26. U odpovědi Ano se opakovaly tři odpovědi. Jako první byl hluk s 18 odpověďmi, soukromí s 5 odpověďmi a obtížná příprava se 2 odpověďmi.

Úplně se s tím, jak to dopadlo, neztotožňuji, protože když se zeptáte učitelů napřímo, tak Vám vždy odpoví, že jim to vadí. Proto si myslím, že na tuto otázku odpovídali dle mého názoru nepravdivě.

Tabulka č. 6: Vadila by Vám společná třída s družinou, pokud Ano, uveďte co konkrétně?

6 - Vadila by Vám společná třída s družinou a uveďte co konkrétně?				
	A	B	C	Σ
Ano	7	13	5	25
Ne	8	3	15	26
Ano - Hluk	5	8	5	18
Ano - Soukromí	2	3	0	5
Ano - Obtížná příprava	0	2	0	2
	22	29	25	76

Graf: Vadila by Vám společná třída s družinou, pokud Ano, uveďte co konkrétně?

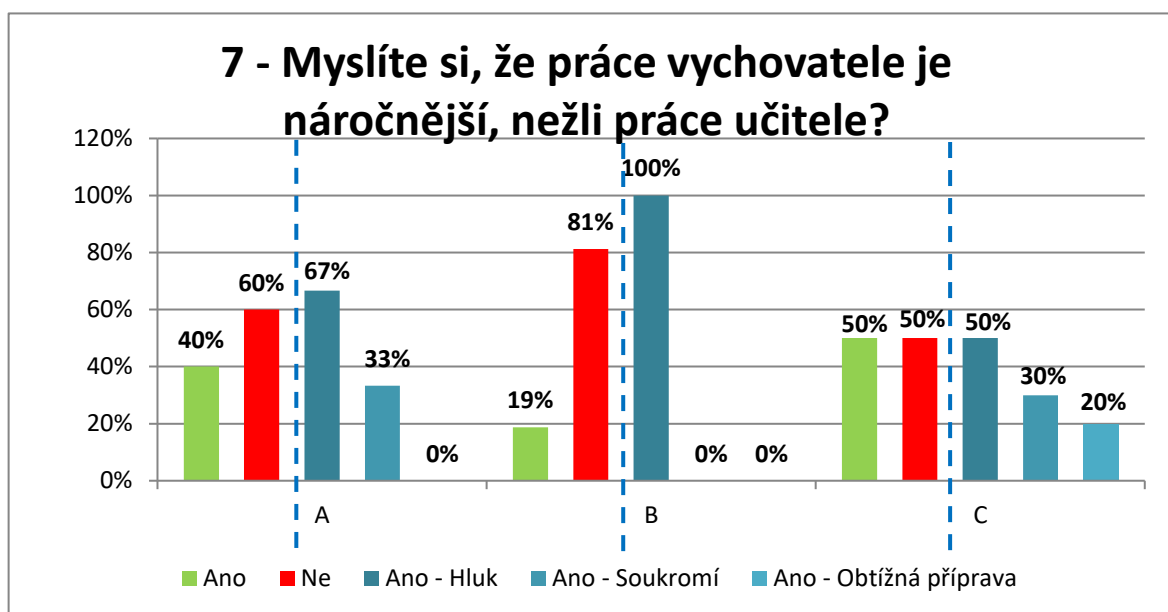
Otázka č. 7 byla zaměřena na náročnost práce vychovatele, položena byla následovně: *Myslíte si, že práce vychovatele je náročnější, nežli práce učitele? Pokud Ano, v čem?* Opět jako u předchozí otázky měli respondenti na výběr z odpovědí Ano/Ne a pokud Ano, tak v čem. Pro Ano bylo 19 respondentů a pro Ne 32. Jako tři odpovědi, které se opakovaly, kázeň (12), hluk (5) a pozornost (2). U této otázky jsem předpokládala, že to takto dopadne, spousta učitelů si totiž o sobě myslí, že jsou něco víc a práci vychovatele

neuznávají. Měla jsem tuto otázku zřejmě položit trochu jinak, spíše jsem se měla zeptat: Jsou podle Vás obě tyto profese stejně důležité?

Tabulka č. 7: *Myslíte si, že práce vychovatele je náročnější, nežli práce učitele? Pokud Ano, v čem?*

7 - Myslíte si, že práce vychovatele je náročnější, nežli práce učitele?				
	A	B	C	Σ
Ano	6	3	10	19
Ne	9	13	10	32
Ano - Kázeň	4	3	5	12
Ano - Hluk	2	0	3	5
Ano - Pozornost	0	0	2	2
	21	19	30	70

Graf: *Myslíte si, že práce vychovatele je náročnější, nežli práce učitele? Pokud Ano,*

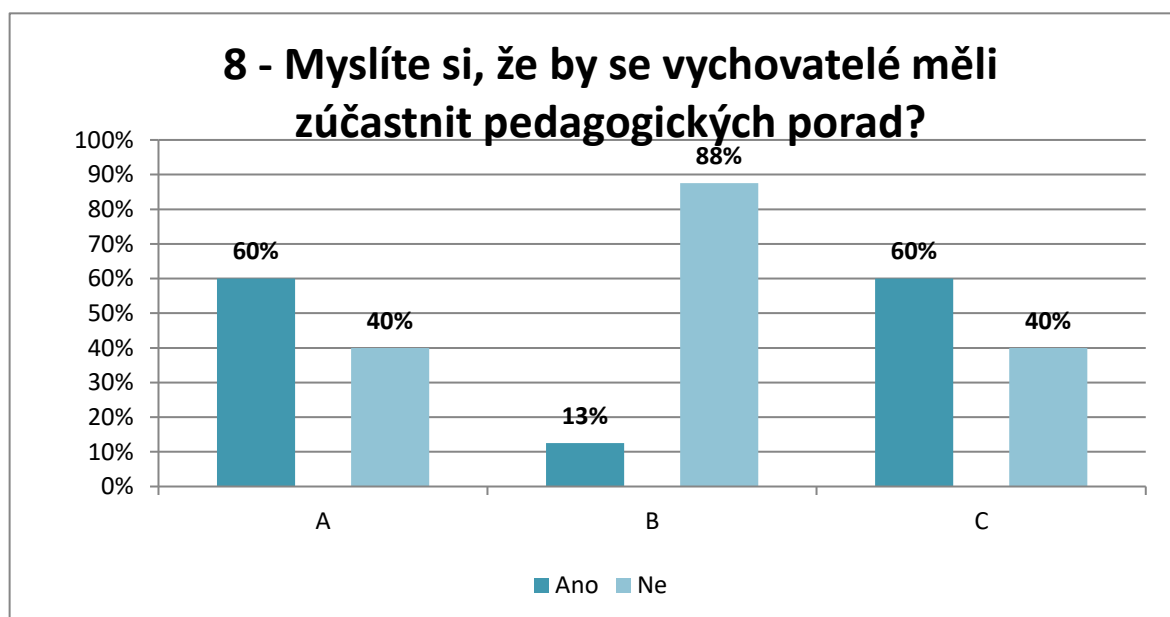
v čem?

V následující, osmé otázce jsem se respondentů ptala, jestli by se vychovatelé měli zúčastnit pedagogických rad. Odpověď byla opět jednoduchá pouze Ano/Ne. Vyšší počet byl u odpovědi Ne 28 a Ano získalo 23. Rozdíl mezi odpověďmi není příliš velký. Já jsem předpokládala, že u odpovědi Ne skončí většina respondentů, tak mě celkem překvapilo, že bylo tolik odpovědí pro Ano.

Tabulka č. 8: *Myslíte si, že by se vychovatelé měli zúčastnit pedagogických porad?*

8 - Myslíte si, že by se vychovatelé měli zúčastnit pedagogických porad?				
	A	B	C	Σ
Ano	9	2	12	23
Ne	6	14	8	28
	15	16	20	51

Graf: *Myslíte si, že by se vychovatelé měli zúčastnit pedagogických porad?*

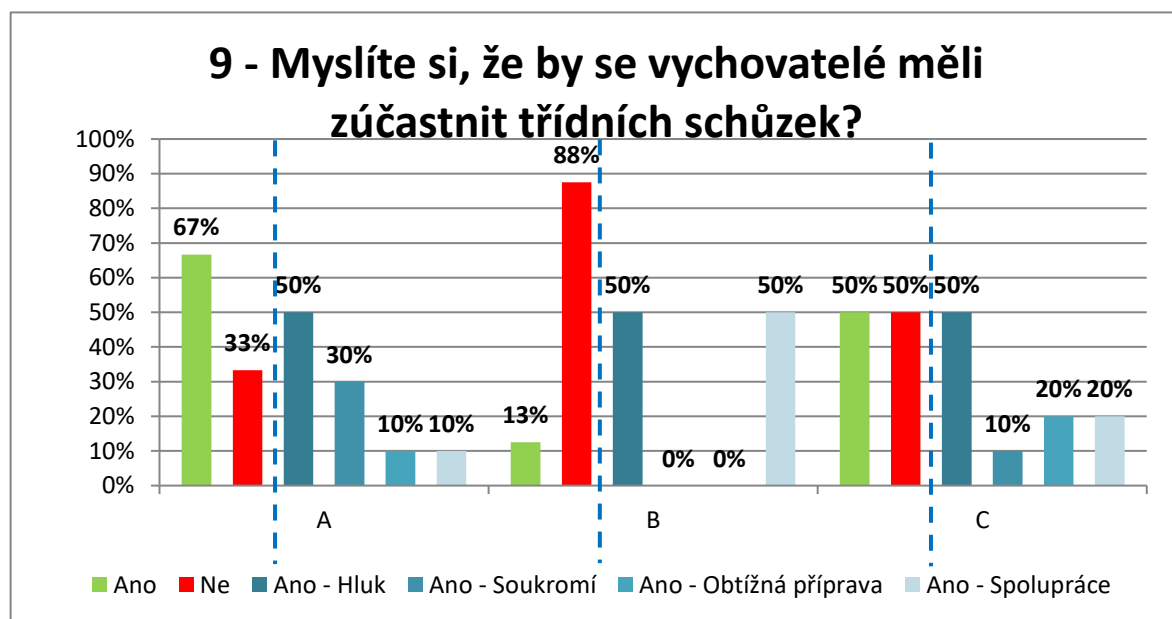

Další otázka, kterou jsem respondentům pokládala, zněla: *Myslíte si, že by se vychovatelé měli účastnit třídních schůzek?* Odpověď zněla Ano/Ne, a pokud Ano, tak proč? Odpovědi pro Ano celkem bylo 22 a pro Ne 29, což jsem předpokládala. Když respondenti odpovídali Ano, tak měli napsat proč. Nejčastější odpovědi bylo předávání si informací (11), potom řešení problémů (4), s tím související spolupráce (4) a jako poslední skončil přímý kontakt (3). Odpovědi dopadly dle mých předpokladů.

Tabulka č. 9: Myslíte si, že by se vychovatelé měli účastnit třídních schůzek? Pokud Ano, tak proč?

9 - Myslíte si, že by se vychovatelé měli zúčastnit třídních schůzek?				
	A	B	C	Σ
Ano	10	2	10	22
Ne	5	14	10	29
Ano - Předávání informací	5	1	5	11
Ano - Řešení problémů	3	0	1	4
Ano - Přímý kontakt	1	0	2	3
Ano - Spolupráce	1	1	2	4
	25	18	30	69

Graf: Myslíte si, že by se vychovatelé měli účastnit třídních schůzek? Pokud Ano, tak proč?

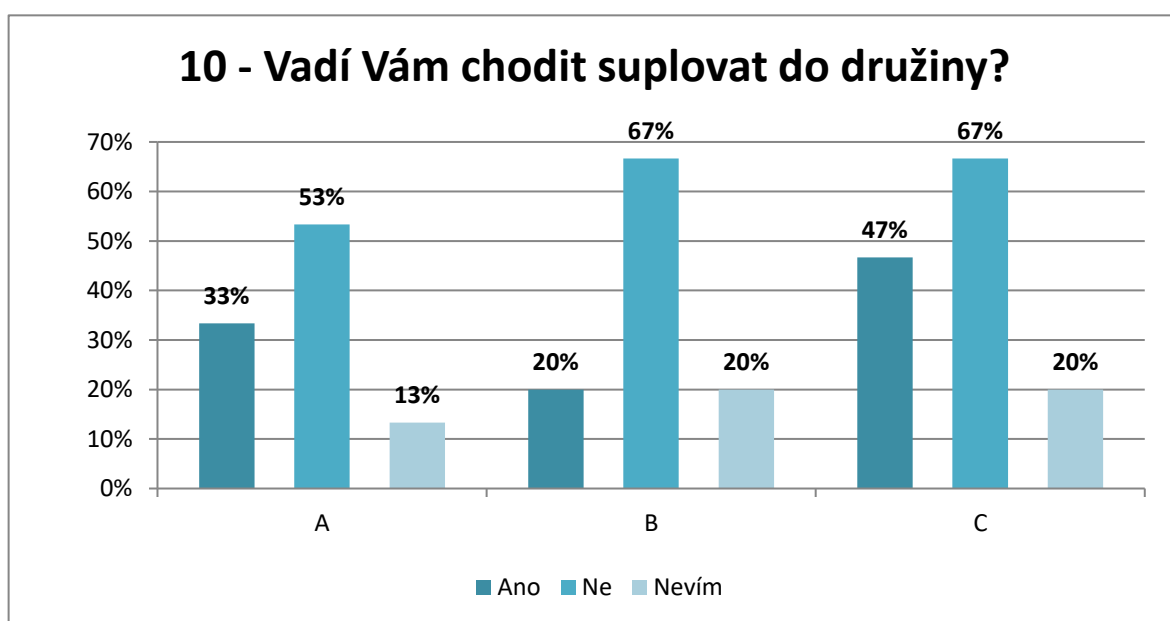
V následující otázce mě zajímalo, jestli učitelům vadí chodit suplovat do školní družiny za vychovatele. Na výběr měli z odpovědí Ano, Ne nebo nevím. Ano odpovědělo 15 respondentů, Ne 28 a Nevím 8. Předpokládala jsem, že nejvíce odpovědí bude u odpovědi Ano, protože z vlastní zkušenosti vím, že většina učitelů si na suplování ve školní družině stěžuje. Zdá se mi, že respondenti odpovídali nepravdivě, ale je to jen můj pocit.

Tabulka č. 10: Vadí Vám chodit suplovat do družiny?

10 - Vadí Vám chodit suplovat do družiny?				
	A	B	C	Σ
Ano	5	3	7	15
Ne	8	10	10	28
Nevím	2	3	3	8
	15	16	20	51

Graf: Vadí Vám chodit suplovat do družiny?

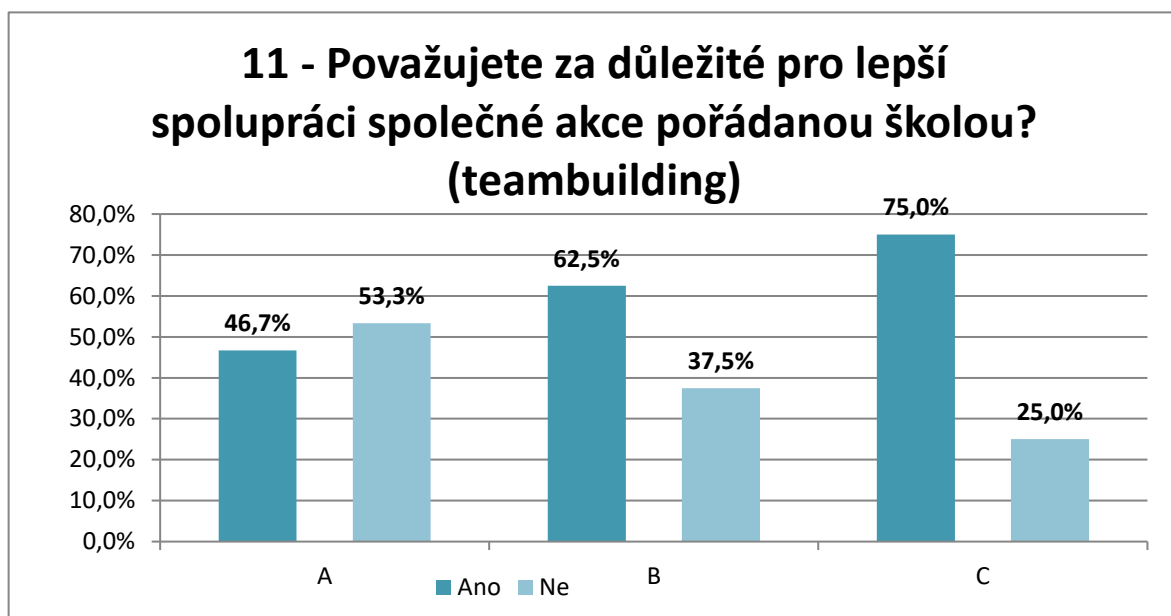

Poslední otázka, na kterou jsem se respondentů ptala, zněla: *Zakroužkujte, jestli považujete za důležité pro lepší spolupráci společné akce pořádané školou?* Opět bylo možné odpovídat pouze Ano/Ne. Zde jsem čekala, že nejčastější odpovědí bude Ne, což se mi nepotvrdilo. Odpověď Ne zvolilo celkem 19 respondentů, odpověď Ano zvolilo celkem 32 respondentů. Osobně si myslím, že je dobré, aby společně strávili nějaký čas mimo školu, díky tomu se totiž poznají i z jiné stránky, než jen z té pracovní.

Tabulka č. 11: Zakroužkujte, jestli považujete za důležité pro lepší spolupráci společné akce pořádané školou?

11 - Považujete za důležité pro lepší spolupráci společné akce pořádanou školou?				
	A	B	C	Σ
Ano	7	10	15	32
Ne	8	6	5	19
	15	16	20	51

Graf:: Zakroužkujte, jestli považujete za důležité pro lepší spolupráci společné akce pořádané školou?

Dotazník pro rodiče dětí navštěvující školní družinu

Respondenty druhého dotazníku jsou rodiče dětí, které navštěvují školní družinu. Celkem se mi dotazníků vrátilo zpátky: od Školy A 35 dotazníků, Školy B pouze 9 a u Školy C se mi jich vrátilo celkem 40. Škola B, kde pracuji, mě celkem v počtu odevzdání nemile překvapila a bohužel mohu říci, že zklamala. Dotazník rozdaly jen dvě vychovatelky. Ostatní vychovatelky, které dotazník do ruky dostaly, tak je prý zapoměly rozdat. Celkem mě to mrzí, protože to jsem opravdu nečekala. Hlavně tam, kde pracuji, jsem si myslela, že mám více svědomité kolegyně a že nebude problém ve sběru dat, když se jedná o tak jednoduchou věc.

Jako u předchozího dotazníku mě nejprve zajímal poměr pohlaví respondentů. Mužů bylo celkem 18 a žen 66, celkově tedy vyplnilo dotazník 84 respondentů.

Tabulka č. 1: Pohlaví

1 – Pohlaví				
	A	B	C	Σ
Muži	5	1	12	18
Ženy	30	8	28	66
Σ	35	9	40	84

U druhé otázky mě opět jako u prvního dotazníku zajímal věk respondentů. Na výběr byla opět 4 věková rozhraní. Nejvíce odpovědělo respondentů ve věkové kategorii 31- 40 let, celkově 44 respondentů. Dále věk 41-50 s celkovým počtem 25 respondentů, věk 20-30 bylo 12 respondentů a nejméně bylo respondentů zastoupeno v kategorii 50 a více, což byli pouze 3 respondenti.

Tabulka č. 2: Věk

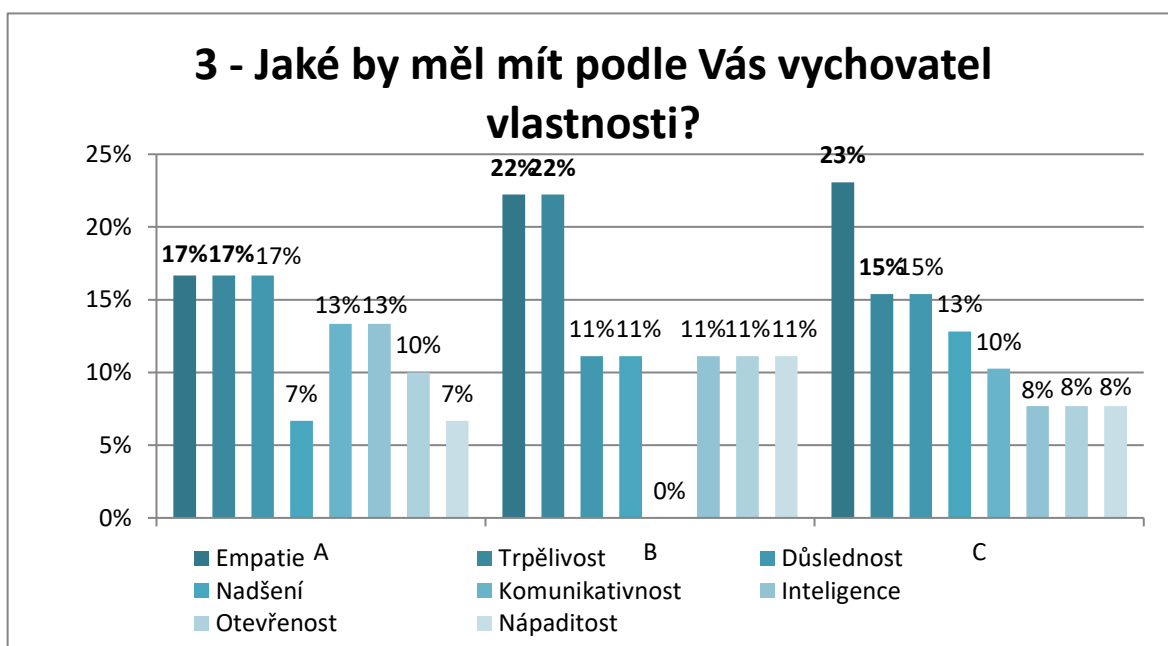
2 - Věk				
	A	B	C	Σ
20-30	5	2	5	12
31-40	15	4	25	44
41-50	13	2	10	25
50>	2	1	0	3
	35	9	40	84

Třetí otázka zněla: *Jaké by měl mít podle Vás vychovatel vlastnosti?* Respondenti měli napsat celkem tři vlastnosti, které by měl vychovatel mít, šlo tedy o otevřenou otázku, bez nutnosti výběru předem daných odpovědí. Mezi nejčastější vlastnosti patřila komunikativnost 16, empatie 13, otevřenost 12, trpělivost, inteligence, nadšení mělo stejně po 8, dále důslednost 7 a poslední vlastností je nápaditost 6. Kdyby to bylo na mě, tak bych dala jako 3 vlastnosti vychovatele trpělivost, komunikativnost, empatie a pak by následovaly další, které jsou neméně důležité.

Tabulka č. 3: Jaké by měl mít podle Vás vychovatel vlastnosti?

3 - Jaké by měl mít podle Vás vychovatel vlastnosti?				
	A	B	C	Σ
Komunikativnost	5	2	9	16
Empatie	5	2	6	13
Otevřenost	5	1	6	12
Trpělivost	2	1	5	8
Inteligence	4	0	4	8
Nadšení	4	1	3	8
Důslednost	3	1	3	7
Nápaditost	2	1	3	6
	30	9	39	78

Graf: Jaké by měl mít podle Vás vychovatel vlastnosti?

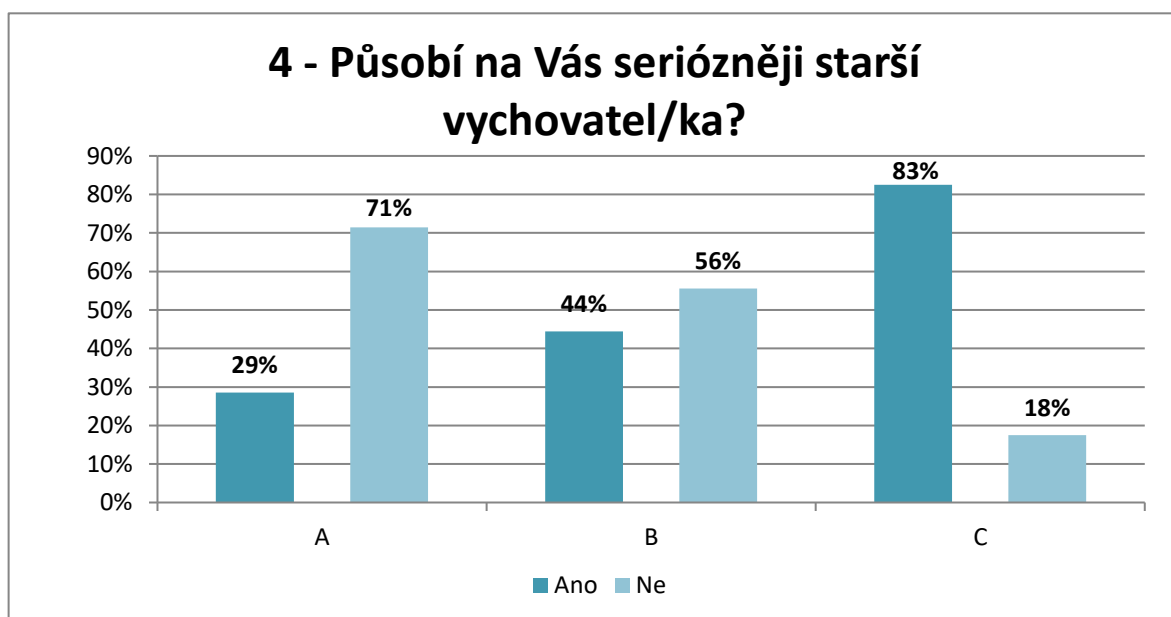

V další otázce mě zajímalo, jestli na rodiče působí seriózněji starší vychovatelka. Zda je pohled rodičů na vychovatelku ovlivněn věkem dané vychovatelky, například tím, že si budou myslet, že má více zkušeností a praxe. Na výběr měli z odpovědí Ano/Ne. Ano zvolilo 47 respondentů a Ne zvolilo celkem 37 respondentů. Tato otázka mě velice zajímala a dopadla podle mého očekávání. Možná bych spíše čekala, že bude více než polovina odpovědí Ano.

Tabulka č. 4: Působí na Vás seriózněji starší vychovatel/ka?

4 - Působí na Vás seriózněji starší vychovatel/ka?				
	A	B	C	Σ
Ano	10	4	33	47
Ne	25	5	7	37
	35	9	40	84

Graf: Působí na Vás seriózněji starší vychovatel/ka?

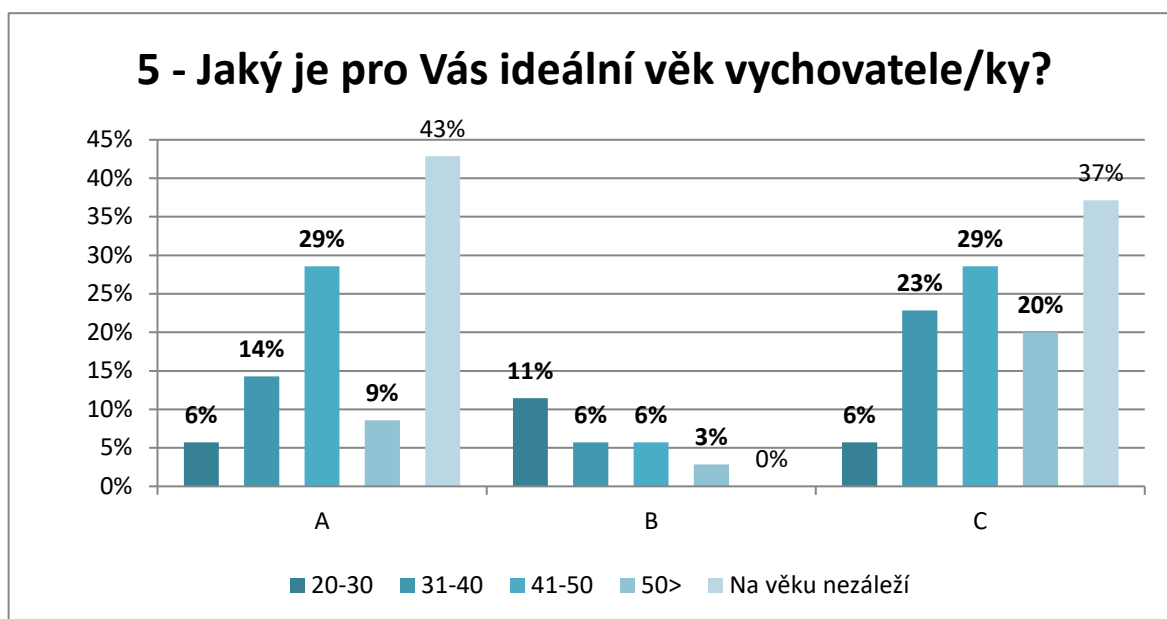

Moje další otázka v dotazníku byla změřena na ideální věk vychovatelky a zněla následovně: *Jaký je pro Vás ideální věk vychovatele/ky?* Na tuto otázku jsem nechala respondenty otevřeně odpovědět. Nyní vím, že by bylo vhodnější dát respondentům na výběr ze škál, protože takto položená otázka se špatně vyhodnocovala. Čekala jsem, že nejčastější odpovědí bude věkové rozmezí mezi 25-35 let, které u rodičů zastoupeno není.

Tabulka č. 5: Jaký je pro Vás ideální věk vychovatele/ky?

5 - Jaký je pro Vás ideální věk vychovatele/ky?				
	A	B	C	Σ
20-30	2	4	2	8
31-40	5	2	8	15
41-50	10	2	10	22
50>	3	1	7	11
Na věku nezáleží	15	0	13	28
	35	9	40	84

Graf: Jaký je pro Vás ideální věk vychovatele/ky?

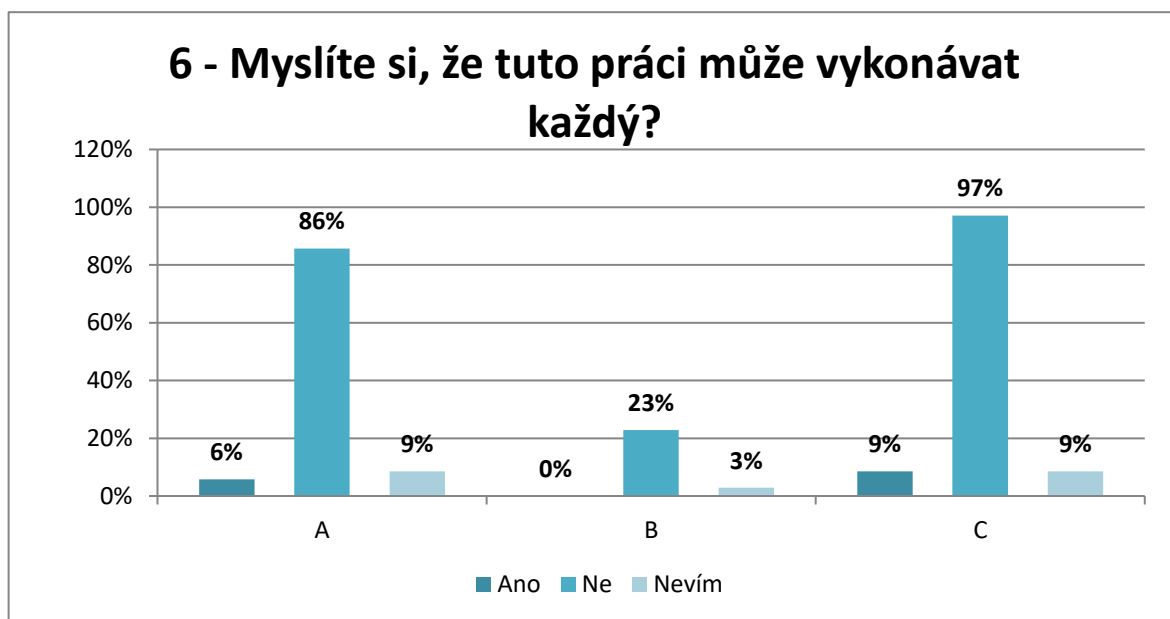

Šestá otázka byla zaměřena na to, kdo může profesi vychovatele v praxi vykonávat: *Myslíte si, že tuto práci může vykonávat každý?* Na tuto otázku byla volba ze tří možných odpovědí a to Ano/Ne/Nevím. Pro Ano se rozhodlo pouze 5 respondentů, pro Ne 72 respondentů a Nevím 7 respondentů. Osobně si myslím, že opravdu každý práci vychovatele vykonávat nemůže a jsem ráda, že jsou téhož názoru i rodiče dětí, kteří školní družinu navštěvují. Z toho můžu usoudit, že jsou si vědomi náročnosti a specifčnosti práce vychovatelky, což je velice potěšující.

Tabulka č. 6: *Myslíte si, že tuto práci může vykonávat každý?*

6 - Myslíte si, že tuto práci může vykonávat každý?				
	A	B	C	Σ
Ano	2	0	3	5
Ne	30	8	34	72
Nevím	3	1	3	7
	35	9	40	84

Graf: Myslíte si, že tuto práci může vykonávat každý?

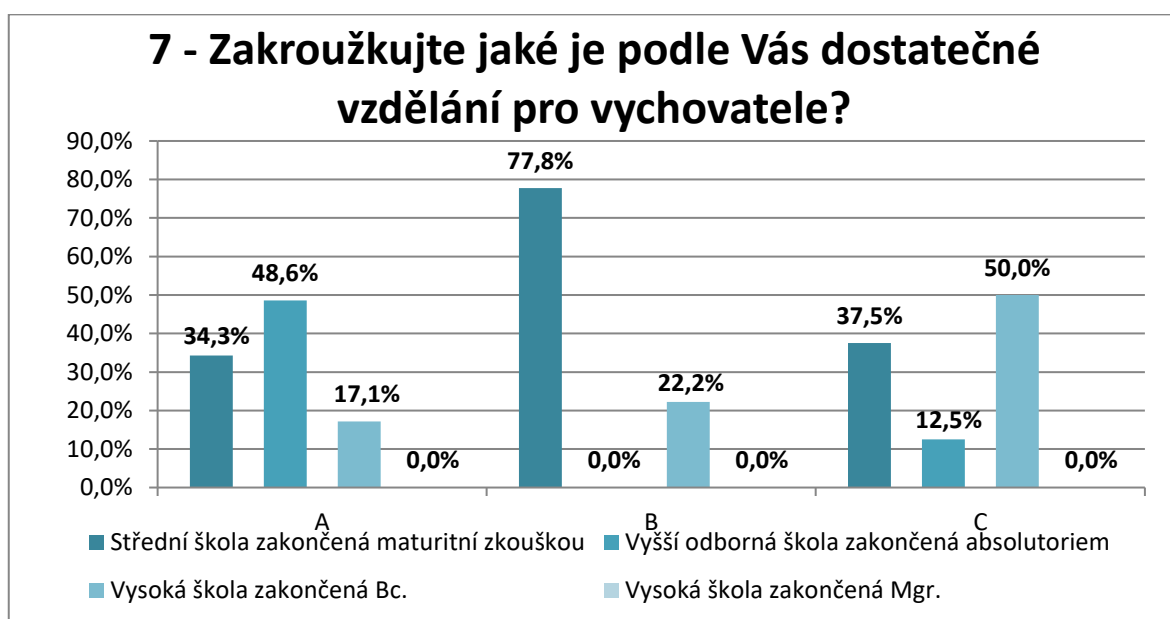

V následující otázce jsem se respondentů ptala to, jaké by podle nich měl mít vychovatel vzdělání vzhledem k výkonu své profese. Docela mě zaskočilo, kolik měla odpověď Vysoká škola zakončená Bc. studiem, celkově to byla druhou nejčtenější odpověď, kterou zvolilo celkem 28 respondentů. Čekala jsem, že nejvíce zastoupena bude odpověď se vzděláním Vyšší odborná škola zakončená absolutoriem, kterou celkem zvolilo 22 respondentů. Nejvíce zastoupenou odpovědí byla Střední škola zakončená maturitní zkouškou, což se dalo předpokládat. S absolutní nulou skončila Vysoká škola zakončená Magisterským studiem. Předpokládala jsem, že tuto odpověď nikdo nezvolí.

Tabulka č. 7: Zakroužkujte jaké je podle Vás dostatečné vzdělání pro vychovatele?

7 - Zakroužkujte jaké je podle Vás dostatečné vzdělání pro vychovatele?				
	A	B	C	Σ
Střední škola zakončená maturitní zkouškou	12	7	15	34
Vyšší odborná škola zakončená absolutoriem	17	0	5	22
Vysoká škola zakončená Bc.	6	2	20	28
Vysoká škola zakončená Mgr.	0	0	0	0
	35	9	40	84

Graf: Zakroužkujte jaké je podle Vás dostatečné vzdělání pro vychovatele?

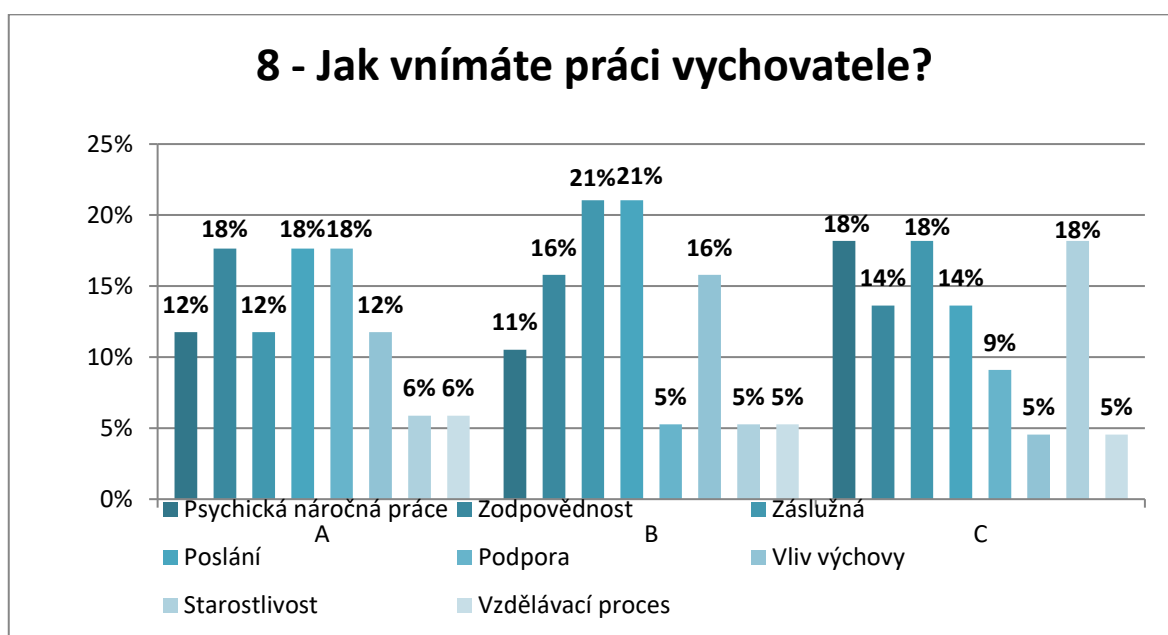
Následovala otázka zaměřená na to, jakým způsobem rodiče dětí, které školní družinu navštěvují, vnímají práci vychovatele: *Jak vnímáte práci vychovatele?* Zde mohli respondenti odpovědět formou otevřené odpovědi. Bylo zde 8 nejčastějších odpovědí, mezi které patří: práce vychovatele je posláním, záslužná práce, zodpovědná, psychicky náročná, starostlivá, funguje jako podpora pro rodiče. Dalším důležitým bodem podle rodičů je vliv výchovy a nakonec vzdělávací proces. Bohužel mi na tuto otázku neodpověděli všichni a kvůli tomu jsem vyhodnotila tabulku následovně.

Tabulka č. 8: *Jak vnímáte práci vychovatele?*

8 - Jak vnímáte práci vychovatele?				
	A	B	C	Σ
Psychicky náročná práce	2	2	4	8
Zodpovědnost	3	3	3	9
Záslužná	2	4	4	10
Poslání	3	4	3	10
Podpora	3	1	2	6
Vliv výchovy	2	3	1	6
Starostlivost	1	1	4	6
Vzdělávací proces	1	1	1	3
	17	19	22	58

Graf: Jak vnímáte práci vychovatele?

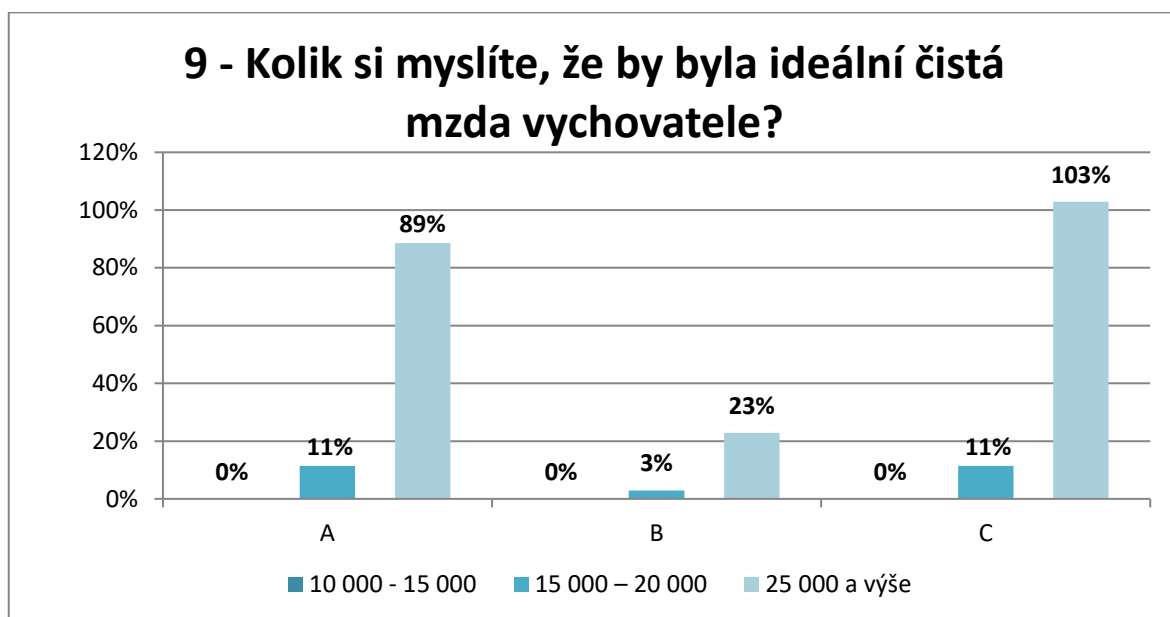

V další otázce mě zajímalo, zda mají rodiče povědomí o výši platu vychovatelů a tak jsem položila následující otázku: *Kolik si myslíte, že by byla ideální čistá mzda pro vychovatele?* Bylo na výběr ze tří škálových odpovědí a) 10 000 - 15 000, b) 15 000 – 20 000 a c) 25 000 a výše. Myslela jsem si, že nejčastější odpovědí bude odpověď b), ale nejvíce respondentů zvolilo odpověď c).

Tabulka č. 9: Kolik si myslí, že by byla ideální čistá mzda pro vychovatele?

9 - Kolik si myslíte, že by byla ideální čistá mzda vychovatele?				
	A	B	C	Σ
10 000 - 15 000	0	0	0	0
15 000 – 20 000	4	1	4	9
25 000 a výše	31	8	36	75
	35	9	40	84

Graf: Kolik si myslí, že by byla ideální čistá mzda pro vychovatele?

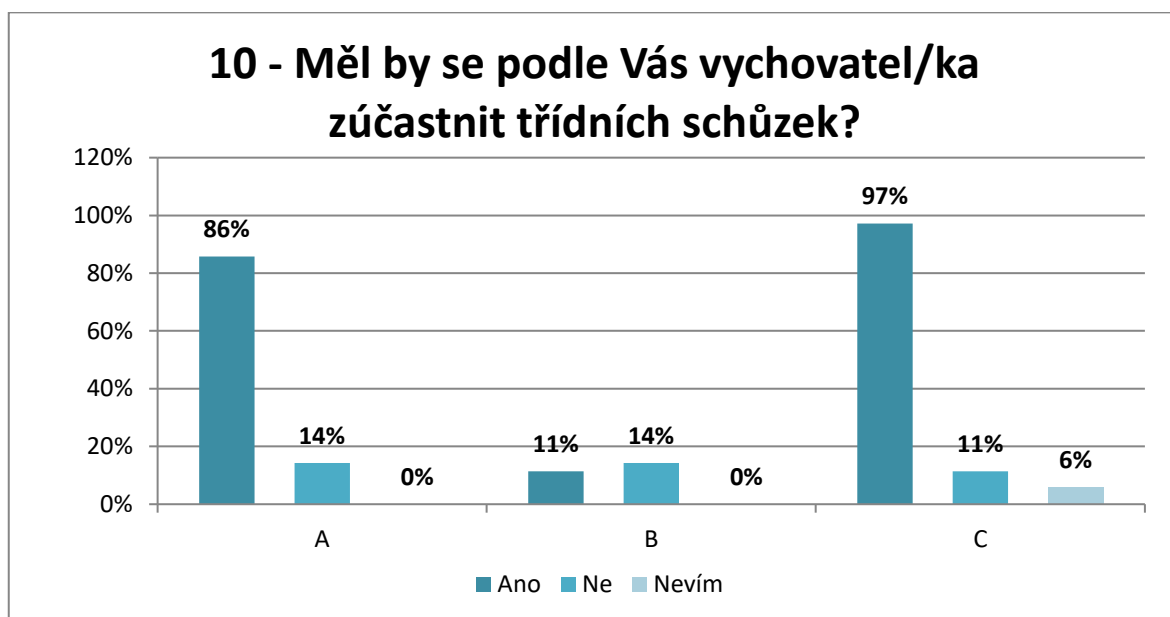

Další otázka byla zaměřena na účast vychovatelů na třídních schůzkách: *Měl by se podle Vás vychovatel/ka zúčastnit třídních schůzek?* Na výběr bylo z odpovědí Ano/Ne/Nevím. Zde jsem měla spíše tyto možnosti nahradit pro jasnost odpovědí tím, že bych se zeptala, pokud Ano, tak proč. Takto z odpovědí nepoznám, z jakého důvodu si to rodiče myslí. Odpověď ano byla zvolena celkem 68 respondenty, odpověď Ne zvolilo 14 respondentů a Nevím 2 respondenti.

Tabulka č. 10: Měl by se podle Vás vychovatel/ka zúčastnit třídních schůzek?

10 - Měl by se podle Vás vychovatel/ka zúčastnit třídních schůzek?				
	A	B	C	Σ
Ano	30	4	34	68
Ne	5	5	4	14
Nevím	0	0	2	2
	35	9	40	84

Graf: Měl by se podle Vás vychovatel/ka zúčastnit třídních schůzek?

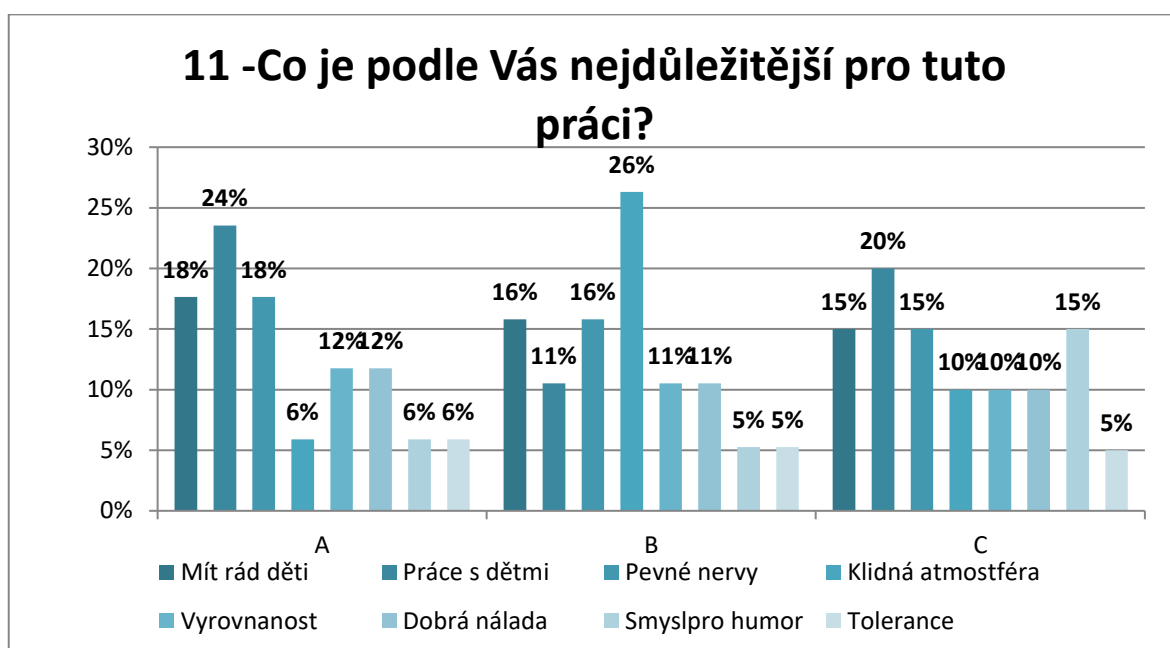

Předposlední otázka zněla: *Co je podle Vás nejdůležitější pro tuto práci?* V této otázce bylo nejčastějších 8 odpovědí, mezi které patří: první práce s dětmi, za druhé mít rád děti a mít pevné nervy, dále by měla vládnout klidná atmosféra, vyrovnanost a dobrá nálada, nesmí chybět smysl pro humor a vzájemná tolerance. Bohužel mi na tuto otázku neodpověděli všichni a kvůli tomu jsem vyhodnotila tabulku následovně. Podle mého názoru všechny odpovědi respondentů jsou stejně důležité.

Tabulka č. 11: *Co je podle Vás nejdůležitější pro tuto práci?*

11 - Co je podle Vás nejdůležitější pro tuto práci?				
	A	B	C	Σ
Mít rád děti	3	3	3	9
Práce s dětmi	4	2	4	10
Pevné nervy	3	3	3	9
Klidná atmosféra	1	5	2	8
Vyrovnanost	2	2	2	6
Dobrá nálada	2	2	2	6
Smysl pro humor	1	1	3	5
Tolerance	1	1	1	3
	17	19	20	56

Graf: Co je podle Vás nejdůležitější pro tuto práci?

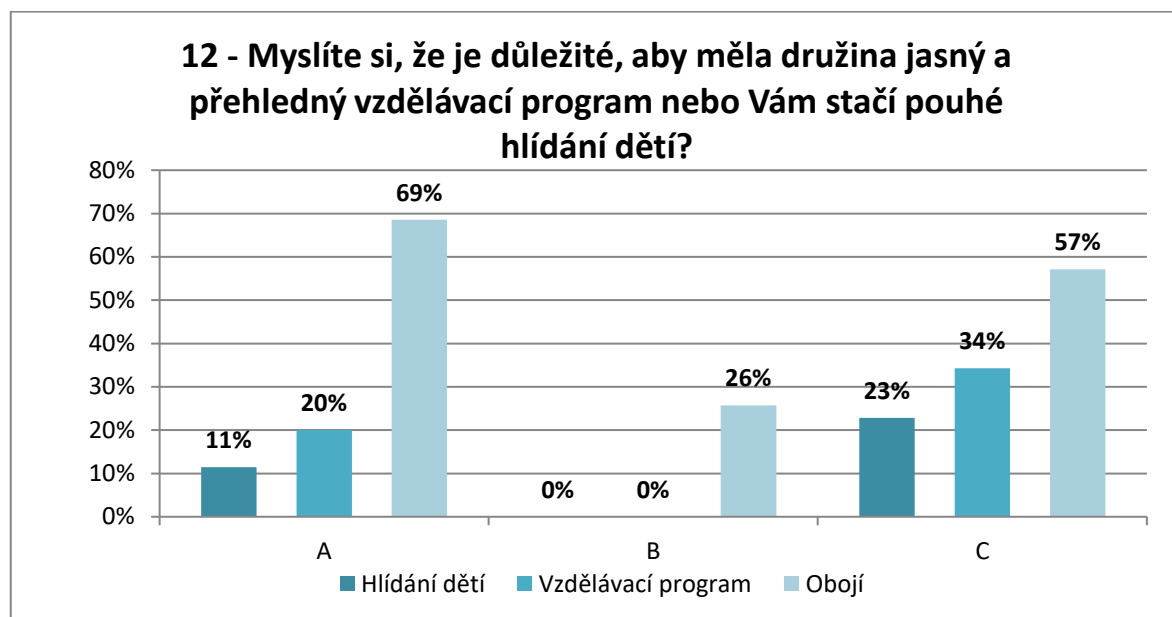

Poslední otázkou v tomto dotazníku byla otázka, která byla zaměřena na vzdělávací program školní družiny: *Myslíte si, že je důležité, aby měla družina jasný a přehledný vzdělávací program nebo Vám stačí pouhé hlídání dětí?* Nejvíce měla odpověď obojí 53, potom vzdělávací program 19 a hlídání dětí 12. Otázka podle toho, jak dopadla, zřejmě měla být položena trochu jinak nebo spíše jsem měla dát na výběr z jiných odpovědí. Zdálo se mi, že většina ji pochopila jinak, než jak to bylo myšleno. Některé školy nemají moc přehledně napsaný program podle, kterého celý rok jedou nebo naopak ho nemají nikde pro oči rodičů vystavený. Děti po příchodu domů rodičům nic neřeknou a rodiče neví, co děti dnes dělali nebo naopak co je čeká.

Tabulka č. 12: *Myslíte si, že je důležité, aby měla družina jasný a přehledný vzdělávací program nebo Vám stačí pouhé hlídání dětí?*

12 - Myslíte si, že je důležité, aby měla družina jasný a přehledný vzdělávací program nebo Vám stačí pouhé hlídání dětí?				
	A	B	C	Σ
Hlídání dětí	4	0	8	12
Vzdělávací program	7	0	12	19
Obojí	24	9	20	53
	35	9	40	84

Graf: Myslíte si, že je důležité, aby měla družina jasný a přehledný vzdělávací program nebo Vám stačí pouhé hlídání dětí?

5.6. Vyhodnocení

Vyhodnocení tohoto průzkumu probíhalo na základě informací, které jsem získala z dotazníků určených pedagogickým pracovníkům, kteří každý den přicházejí s vychovatelem do kontaktu a dále z dotazníků určených rodičům, jejichž děti navštěvují školní družinu. Získané údaje jsem utřídila a zpracovala do tabulek a grafů. Výše uvedeným průzkumem jsem se snažila přiblížit současný pohled na vychovatele školní družiny ze strany rodičů a dalších pedagogických pracovníků, konkrétně učitelů.

Dle stanovených výzkumných otázek, dotazníkové šetření určené pro pedagogické pracovníky ukázalo, že 46 učitelů z celkového počtu 51 respondentů vnímá vychovatele jako rovnocenného kolegu. Dostatečné vzdělání vychovatelů by měla být dle učitelů Střední škola zakončená maturitní zkouškou. Na otázku jestli je práce vychovatele náročnější než práce učitelů, odpověděli většinou, že Ne, ale pokud zaškrtnli odpověď Ano, tak měli napsat v čem. Náročnost práce spatřovali v tom, že bývá pro vychovatele mnohdy obtížnější na udržení hluku, kázně a pozornosti dětí v době odpoledního programu ŠD.

Společná třída učitelům podle výsledků nevádí, protože pro Ne bylo 26 a pro Ano 25 respondentů, což je minimální rozdíl, čekala jsem, že většina bude pro odpověď Ano. A nečastějšími odpověďmi, když jim vadí mít společnou třídu s vychovatelem, bylo: zaprvé

hluk, zadruhé soukromí pro obě strany a zatřetí obtížná příprava na další den. Učitelé nepokládají za důležité, aby se vychovatelé zúčastnili pedagogických rad ani třídních schůzek. O tom, co se děje a řeší na pedagogických radách, dá vždy vědět svým vychovatelům jejich vedoucí vychovatelka a na co popřípadě zapomene, se dočteme v zápisu z pedagogické rady.

Dle stanovených výzkumných otázek, ukázalo dané dotazníkové šetření u dotazníku určeného rodičům dětí, kteří školní družinu navštěvují, že na rodiče působí seriózněji starší vychovatelka, přičemž si protiřečí v další otázce, kdy odpovídali to, že jim na věku vychovatelky nezáleží a nepokládají to za důležité. Dále je pro ně dostatečné vzdělání Střední škola zakončená maturitní zkouškou.

Rodiče vnímají práci vychovatele jako poslání, dále jako záslužnou, psychicky náročnou, zodpovědnou, starostlivou práci, ale také jako jistou formu podpory. Dále zde působí jisté vlivy výchovy, kde vychovatelé na část dne zastupují rodiče a probíhá tam vzdělávací proces nenucenou formou. Rodiče by po školní družině chtěli, aby jim hlídala děti a zároveň, aby měla jasný a přehledný vzdělávací program. Pro práci vychovatele je podle rodičů na prvním místě práce s dětmi, zadruhé mít rád děti a pevné nervy, dále by měla vládnout klidná atmosféra, vyrovnanost a dobrá nálada, nesmí chybět smysl pro humor a vzájemná tolerance. Podle mě vše, co bylo zodpovězeno, je stejně důležité a snažím se o to samé při výkonu mého povolání.

Názory rodičů a učitelů jsou mi cenným materiálem, se kterým budu i nadále pracovat a mohu tak do budoucna něco ve své práci vychovatelky změnit. Vzhledem k malému počtu respondentů není možné vyvozovat ze získaných výsledků všeobecnější závěry nebo doporučení. Pro mé studijní a pracovní potřeby jsou získané údaje určitým přínosem a mohou mi posloužit k dalšímu využití a zpracování. Jsem si plně vědoma, že závěry mé bakalářské práce jsou pouze pro mé studijní účely, ale mohou pomoci i ostatním v náhledu na profesu vychovatele/ky školní družiny.

Závěr

Tato práce je zaměřena na školní družinu, především na ty, kteří se věnují dětem v čase po povinném vyučování. Jsou to právě vychovatelé, o kterých je tato práce. Jsem přesvědčena, že školní družina by měla být místem, kde se vychovatelé snaží rozvíjet nejen osobnost každého dítěte a mnoho dalšího. Nejdůležitější jsou dle mého názoru mezilidské vztahy ve školní družině, ať už osobní mezi dětmi nebo pracovní mezi vychovateli.

V teoretické části bakalářské práci jsem se zaměřila na popis školní družiny ve srovnání se školním klubem nebo se střediskem volného času. Dále na ŠD a její historii, legislativu, cíle, funkce, formy a prostředí. V následující kapitole se snažím přiblížit školní družinu a pedagogiku volného času. Profesi vychovatele/ky ve školní družině a kdo tuto práci může vykonávat ať z hlediska vzdělání, dovedností a vlastností. Dále také pracovní náplň a míra povinností výchovné práce. V neposlední řadě se zde dočtete něco o vztazích. V této práci jde hlavně o vztahy pracovní, které jsou podle mě nejdůležitější z hlediska výkonu této práce.

V praktické části jsem se zabývala výzkumným šetřením za pomoci dotazníkové metody. Jehož úkolem bylo zjistit, jak si stojí současný vychovatel školní družiny. Dále jak vnímají jeho práci a celkově osobu vychovatele v ŠD rodiče dětí, které navštěvují školní družinu a další pedagogičtí pracovníci, kteří každý den přicházejí s vychovatelem do běžného pracovního kontaktu.

Cílem bakalářské práce bylo zmapovat názory za pomoci metody dotazníku a získat tím informace, které by přispěly k utřídění názorů na současného vychovatele ve školní družině. Dále bylo cílem zjistit, jak vnímají profesi a celkově osobnost vychovatele rodiče žáků, kteří navštěvují školní družinu a jestli vůbec mají povědomí o této práci, co si pod prací vychovatele představují. Zda na rodiče působí seriózněji starší vychovatelka, jaký by podle nich měla mít ideální věk. Potom byl dán dotazník učitelům prvního stupně základní školy a dalším pedagogickým pracovníkům, kde bylo mým cílem zjistit, jaké by měl mít ideální vlastnosti, co pro ně práce vychovatele znamená, jaké je podle nich ideální získané vzdělání pro tuto profesii. Zda s vychovateli spolupracují, jak je berou a jestli si myslí, že je jejich práce náročnější. Získaná data jsem utřídila a zpracovala formou tabulek a grafů, které jsou doplněny komentářem. Grafy slouží pro lepší zmapování výsledků, které jsou uvedeny v procentech.

Z daného výzkumu jsem zjistila, že pedagogičtí pracovníci, potažmo učitelé, berou vychovatele jako rovnocenného kolegu. Podle nich by měl být vychovatel spravedlivý,

trpělivý, zodpovědný, pečlivý, vstřícný, kreativní, invenční a v neposlední řadě by mu neměl chybět pedagogický takt. V otázce vzdělání by jim stačila střední škola zakončená maturitou. Zároveň si nemyslí, že by byla práce vychovatele náročnější a nevadila by jim společná třída s družinou, dále by jim také nevadilo chodit suplovat za vychovatele do školní družiny. Podle nich by se vychovatelé nemuseli účastnit pedagogických rad či třídních schůzek. S tím napůl souhlasím, podle mě by vychovatelé měli chodit na třídní schůzky, protože když je nějaký konkrétní problém s daným žákem, tak se to může řešit hned na místě. Dále většina učitelů by byla pro akce pořádané školou, také jsem pro, protože poznáte ty lidi z jejich jiné stránky a ne jen po té pracovní. V dotazníku jsou použity další doplňující otázky, díky nim jsem mohla celkově zhodnotit různé pohledy na vychovatele.

Rodiče vnímají práci vychovatele jako poslání, jako záslužnou, psychicky náročnou, zodpovědnou, starostlivou práci, ale také jako jistou formu podpory. Podle mě povědomí o této práci ve většině rodiče mají, díky tomu, jak na dané otázky odpovídali. U některých otázek mě potěšili svými odpověďmi.

Cíle bakalářské práce se povedly naplnit. Nejsem si zcela jistá, zda odpovídali všichni rodiče a učitelé na některé otázky pravdivě. Myslela jsem si, že když použiji anonymní dotazník, tak se nikdo nebude stydět napsat svůj názor. Příště bych k dotazníkové metodě použila například metodu rozhovoru a část otázek bych trochu upravila. Některé otázky bylo těžší vyhodnocovat, protože v nich respondenti neodpověděli nebo naopak odpověděli více variantami. Nakonec jsem s výsledky dotazníků spokojená, většina odpovědí mě překvapila a zároveň potěšila. Názory respondentů jsou mi cenným materiálem, se kterým můžu a budu dále pracovat. Budou použity pro můj další rozvoj v profesi vychovatelky.

Seznam použitých informačních zdrojů

Literatura

BÁLKOVÁ, K. *Náměty pro školní družinu*, 1 vyd. Praha: Portál, 2006, 151s. ISBN 80-7367-064-X

BENDL, S. a kolektiv. *Vychovatelství*, 1 vydání. Praha: Grada, 2015, 312s. ISBN 978-80-247-9763-2

BLÁHA, V. *Výchova mimo vyučování na základních školách*. 1. vyd. Praha: SPN, 1984. 120 s. ISBN 14-289-84.

HÁJEK, B., HOFBAUER, B., PÁVKOVÁ, J. *Pedagogika ovlivňování volného času*. 1. vyd. Praha: Portál, 2008. 240 s. ISBN 978-80-7367-473-1

HÁJEK, B., PÁVKOVÁ, J. a kol. *Školní družina*. 3. aktualizované vydání. Praha: Portál, 2011, str. 152. ISBN 978-80-7362-900-2

HOFBAUER, B. *Děti, mládež a volný čas*. 1. vyd. Praha: Portál, 2004. 176 s. ISBN 80-7178-927-5.

HOLEYŠOVSKÁ, A. *Rok ve školní družině*. 2. vyd. Praha: Portál, 2007, 166 s. ISBN 978-80-7367-341-3.

HOLEYŠOVSKÁ, A. *Zájmová činnost ve školní družině*. 1. vyd. Praha: Portál, 2009, 228 s. ISBN 978-80-7367-586-8.

PÁVKOVÁ, J. A kol. *Pedagogika volného času*. Vydání 3. Praha: Portál, 2002, 231s. ISBN 80-7178-711-6

PRŮCHA, J. *Pedagogický výzkum-Uvedení do teorie a praxe*. Praha: Karolinum, 1995, 132s. ISBN 80-7184-132-3

PRŮCHA, J. *Pedagogický slovník*. 6.vyd. Praha: Portál, 2009. 396 s. ISBN 978-80-7367-647-6.

KASPER, V., KASPEROVÁ, D. *Dějiny pedagogiky*. 1. vyd. Praha: Grada, 2008. 224 s. ISBN 978-80-247-2429-4.

KOHOUT, K. *Základy obecné pedagogiky*. 2. vyd. Praha: UJAK, 2007. 143 s- ISBN 978-80-86723-38-9.

KOLESÁROVÁ, K. *Životní styl v informační společnosti*. Vydání 1. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2016, 176s. ISBN 978-80-7452-119-5

PELIKÁN, J. *Výchova jako teoretický problém*. 1.vyd. Ostrava: Amosium servis, 1995. 234 s. ISBN 80-85498-27-8

Internetové zdroje

Zákon o pedagogických pracovnících [online]. *Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy*. c2018/2019. [2019-11-27]. Dostupné z <http://www.msmt.cz/mladez/skolni-druziny>

Odborné časopisy

TROJANOVÁ, I. Jak na školní družinu. *Řízení školy: odborný měsíčník pro ředitele škol*. 2014. ISSN 1214-8679

WOLTERS KLUWER, a. s. Speciál pro školní družiny. 2019

Použité vyhlášky a zákony

Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)

Vyhláška č. 74/2005 Sb., o zájmovém vzdělávání, kterou se provádějí některá ustanovení

Zákon č. 563/2004 Sb. o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů

Zákon č. 75/2005 Sb. nařízení vlády o stanovení rozsahu přímé vyučovací, přímé výchovné, přímé speciálně pedagogické a přímé pedagogicko-psychologické činnosti pedagogických pracovníků.

Přílohy

Seznam příloh

1. Příloha rostoucí počty účastníků navštěvující tyto organizace: 1A Středisek volného času, 1B Školní klub, 1C Školní družina
2. Roční plán školní družiny
3. Dotazník pro pedagogické pracovníky
4. Dotazník pro rodiče

Příloha č. 1:

č. 1A Střediska volného času:

Ve školním roce 2014/15 existovalo 312 středisek volného času. Tato zařízení navštěvovalo 272 744 účastníků, z nichž největší podíl tvořili žáci (74,1 %) a děti (13,5 %). Kontinuálně dochází k nárůstu zájmu, proto ve školním roce 2016/17 existovalo již 321 středisek volného času. Tato zařízení navštěvovalo 296 248 účastníků, z nichž největší podíl tvořili žáci (75,9 %) a děti (13,0 %). Počet účastníků každoročně roste, během pěti sledovaných let se zvýšil o 10,4 %.

č. 1B Školní kluby:

Počet školních družin a klubů, počet žáků v nich a jejich podíl vzhledem k odpovídající školské populaci ve školním roce 2012/13–2016/17

	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17
Počet školních družin	3 974	3 981	4 004	4 020	4 045
Počet zapsaných žáků	269 935	284 177	301 990	317 740	330 094
Podíl na počtu žáků 1. stupně základních škol	55,3%	56,2%	57,0%	57,6%	58,0%
Počet školních klubů	526	540	552	572	591
Počet zapsaných žáků	44 950	44 547	44 873	46 980	47 149
Podíl na počtu žáků 2. stupně ZŠ a nižších ročníků víceletých středních škol a konzervatoří	12,5%	12,3%	12,3%	12,7%	12,5%

Příloha č. 1C Školní družina:

Počet školních družin a klubů, počet žáků v nich a jejich podíl vzhledem k odpovídající školské populaci ve školním roce 2012/13–2016/17

	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17
Počet školních družin	3 974	3 981	4 004	4 020	4 045
Počet zapsaných žáků	269 935	284 177	301 990	317 740	330 094
Podíl na počtu žáků 1. stupně základních škol	55,3%	56,2%	57,0%	57,6%	58,0%
Počet školních klubů	526	540	552	572	591
Počet zapsaných žáků	44 950	44 547	44 873	46 980	47 149
Podíl na počtu žáků 2. stupně ZŠ a nižších ročníků víceletých středních škol a konzervatoří	12,5%	12,3%	12,3%	12,7%	12,5%

**ROČNÍ PLÁN ŠKOLNÍ DRUŽINY
2014/2015**

**III. ODDĚLENÍ – GUMÍCI
VYCHOVATELKA - MARIE SOVOVÁ**

TÉMA – Z POHÁDKY DO POHÁDKY A ZASE ZPÁTKY

Celoroční plán prolínající se celým školním rokem

Září - "Školní ostrov"

- ❖ *seznámení dětí s vnitřním řádem ŠD*
- ❖ *utvoření pravidel ŠD (dětmi)*
- ❖ *respektujeme a dodržujeme daná pravidla v kolektivu ŠD*
- ❖ *upevnění správných návyků - hygiena, stolování, úklid hraček, úklid v šatně*
- ❖ *seznámení dětí s ročním plánem školní družiny " Z pohádky do pohádky a zase zpátky"*
- ❖ *pohádkové názvy oddělení*
- ❖ *začínáme s výtvarnou dílnou*
- ❖ **DŮRAZ NA BEZPEČNOST!!**
- ❖ *poučení dětí podle osnovy o BOZP - seznámení dětí s chováním v družině (při příchodech/odchodech/v průběhu), v areálu školy, mimo areál školy (na hřišti/venku/během exkurzí a dalších akcí)*
- ❖ *výtvarná a pracovní činnost – vytváření podzimních koláží, výrobky s tematikou měsíce ...*
- ❖ *rekreační činnost - návštěva míst, kde si děti mohou hrát (školní hřiště, nedaleký kopec)*
- ❖ *Hry a cvičení pro podporu vztahů ve skupině*
- ❖ *První podzimní den – diskuze na téma rovnodennosti a počasí v tomto období*
- ❖ *Den české státnosti – vysvětlení významu svátku, kdo byl sv. Václav*

Říjen - "Dračí ostrov"

- ❖ *draci a bájní tvorové – povídáme si o dracích a jejich významu, ztvárnění draků a bájných tvorů v různých kulturách, popisujeme si prostředí, kde bájní tvorové žili ...*
- ❖ **Četba knih**

- ❖ **výtvarná a pracovní činnost** – výrobky s dračí tematikou, výrobky ze dřeva a přírodních materiálů inspirovaných podzimem (sbíráme přírodniny a využíváme je k výrobě koláže) ...
- ❖ **projekt "Dračí ostrov" - kolektivní práce celého oddělení - pohádková mapa**
- ❖ **rekreační činnost** – pobyt na školním hřišti, lanové hřiště Prosek, procházky po okolí školy (sledujeme změny v podzimní přírodě)
- ❖ **diskuze na téma podzim** – změny přírody, chování zvířat...
- ❖ **"Halloween"** - výroba halloweenských masek, dlabání dýní
- ❖ **"Drakiáda"** - výroba draků
- ❖ **"Podzimní olympiáda"**
- ❖ **výtvarné dílny**
- ❖ **začínáme s knihovnou**
- ❖ **začínáme s ozdravným blokem solných jeskyní**
- ❖ **Den vzniku samostatného Československého státu** – vysvětlení významu svátku
- ❖ **podzimní prázdniny + poučení o BOZP před podzimními prázdninami**

Listopad - "Pekelníkov"

- ❖ **peklo a vše kolem něho** – povídáme si o čertech a pekle, význam pekla ...
- ❖ **četba** – knihy na téma měsíce
- ❖ **výtvarná a pracovní činnost** – výrobky s podzimní a zimní tematikou, výroba čertů a Mikulášů, vánočních dárků, ozdob, svíček .....
- ❖ **projekt "Ostrov Pekelníkov" - kolektivní práce celého oddělení - pohádková mapa**
- ❖ **příprava na vánoční čas**
- ❖ **rekreační činnost** – pobyt na školním hřišti, lanové hřiště Prosek
- ❖ **výtvarné dílny**
- ❖ **knihovna**
- ❖ **ozdravný blok solných jeskyní**
- ❖ **"Den boje za svobodu a demokracii"** - význam

Prosinec - "Vánoční ostrov"

- ❖ **Vánoce v historii** - vánoční svátky, historie Vánoc, Vánoce v pohádkovém světě, slavení Vánoc v různých zemích ...
- ❖ **četba** – knihy na téma měsíce
- ❖ **výtvarná a pracovní činnost** – výroba vánočních dárků, ozdob, svíček ...
- ❖ **projekt "Vánoční ostrov" - kolektivní práce celého oddělení - pohádková mapa**
- ❖ **rekreační činnost** – pobyt na školním hřišti, pobyt na nedalekém kopci, procházky po okolí školy (sledujeme změny v přírodě), zimní sporty
- ❖ **Mikulášská nadílka + čertovská diskotéka**
- ❖ **vánoční besídka**

- ❖ **vánoční koncert**
- ❖ **výtvarné dílny**
- ❖ **knihovna**
- ❖ **ozdravný blok solných jeskyní**
- ❖ **vánoční prázdniny + poučení o BOZP před zimními prázdninami**

Leden - "Rytířov"

- ❖ **staň se rytířem** – život rytíře, rytířské souboje, úkol rytíře u dvora
- ❖ **četba** – knihy na téma měsíce
- ❖ **výtvarná a pracovní činnost** – výrobky s tematikou ročního období, výroba erbů, zbroje a dalších výrobků, zpracováváme symboly zimy (sněhulák, zimní sporty, sněhové vločky, rampouchy,...) ...
- ❖ **projekt "Ostrov Rytířov" - kolektivní práce celého oddělení - pohádková mapa**
- ❖ **rekreační činnost** – pobyt na školním hřišti, pobyt na nedalekém kopci, procházky po okolí školy, zimní sporty
- ❖ **výtvarné dílny**
- ❖ **knihovna**
- ❖ **návštěvy solné jeskyně**
- ❖ **pololetní prázdniny + poučení o BOZP před pololetními prázdninami**

Únor - "Ostrov králů a princezen"

- ❖ **vše o princeznách a králích** - život na zámku, povinnosti králů a princezen, pohádky na toto téma ...
- ❖ **četba** – knihy na téma měsíce
- ❖ **výtvarná a pracovní činnost** – výrobky inspirované daným ročním obdobím za použití různých výtvarných technik, výroba - masek na karneval, valentýnských přáníček, šatů pro princezny ...
- ❖ **projekt "Ostrov králů a princezen" - kolektivní práce celého oddělení - pohádková mapa**
- ❖ **rekreační činnost** – pobyt na školním hřišti, pobyt na nedalekém kopci, procházky po okolí školy, zimní sporty
- ❖ **"Masopust" a jeho význam**
- ❖ **Svatý Valentýn** – význam svátku a kdo byl Sv. Valentýn, vyrábíme přáníčka k svátku svatého Valentýna
- ❖ **masopustní karneval + rej masek**
- ❖ **výtvarné dílny**
- ❖ **knihovna**
- ❖ **návštěvy solné jeskyně** – ozdravný blok

Březen - "Ostrov skřítků a víl"

- ❖ **kdo jsou skřítkci a víly**
- ❖ **četba** – knihy na téma měsíce
- ❖ **výtvarná a pracovní činnost** – výrobky s velikonoční tematikou, výroba Morany, květin z různých materiálů, pletení pomlázek ...
- ❖ **"Velikonoce" vznik a význam**
- ❖ **projekt "Ostrov skřítků a víl" - kolektivní práce celého oddělení - pohádková mapa**
- ❖ **učíme se velikonoční koledy, povídáme si o změnách v přírodě**
- ❖ **rekreační činnost** – pobyt venku na školním hřišti nebo nedalekém parku, sledujeme příchod jara na procházkách přírodou
- ❖ **vynášení Morany** – vysvětlení významu tradice
- ❖ **První jarní den**
- ❖ **výtvarné dílny**
- ❖ **knihovna**
- ❖ **návštěvy solné jeskyně**
- ❖ **jarní prázdniny, velikonoční prázdniny + poučení o BOZP před prázdninami**

Duben - "Ostrov čarodějnic"

- ❖ **vše známé i neznámé o čarodějnicích** – kdo byly vlastně čarodějnice, čím se živily, původ zvyku pálení čarodějnic ...
- ❖ **četba** – knihy na téma měsíce
- ❖ **výtvarná a pracovní činnost** – výrobky s danou měsíční tematikou, výrobky inspirované jarem ...
- ❖ **projekt "Ostrov čarodějnic" - kolektivní práce celého oddělení - pohádková mapa**
- ❖ **rekreační činnost** – pobyt venku na školním hřišti nebo nedalekém parku, sledujeme příchod jara na procházkách přírodou
- ❖ **DEN ZEMĚ** - beseda na téma „Ekologie“, třídění odpadu, ochrana přírody, vycházky po okolí, upevňujeme poznatky o likvidaci a třídění odpadu
- ❖ **pálení čarodějnic**
- ❖ **výtvarné dílny**
- ❖ **knihovna**
- ❖ **ukončení ozdravného bloku - solná jeskyně**

Květen - "Kouzelníkov"

- ❖ **kdo je to kouzelník** – jaký měli kouzelníci význam, kde a jak žili, pokoušíme čarovat ...
- ❖ **četba** – knihy na téma měsíce
- ❖ **výtvarná a pracovní činnost** – koláže na téma jaro a příroda, výroba přání ke dni matek, malujeme kouzelníky ...

- ❖ **projekt "Ostrov Kouzelníkov" - kolektivní práce celého oddělení - pohádková mapa**
- ❖ **rekreační činnost** – pobyt venku na školním hřišti nebo nedalekém parku, lanové hřiště Prosek
- ❖ **"Den matek"** – beseda na téma „rodina“ – povídáme si o rodině – kdo všechno do ní patří, jak si vzájemně pomáháme, podpora kladných vztahů v rodině, vztahy a přátelství, povídáme si o tom, co všechno pro nás maminky dělají a co pro nás znamenají
- ❖ **Svátek práce** - vysvětlení významu svátku
- ❖ **Den vítězství** - vysvětlení významu svátku
- ❖ **výtvarné dílny**
- ❖ **knihovna**

Červen "Prázdninový ostrov"

- ❖ **dokončení a zhodnocení celoročního projektu** – pohádková mapy
- ❖ **rekreační činnost** – pobyt na školním hřišti
- ❖ **Den dětí** – zábavné odpoledne s malým
- ❖ **Den otců** – diskuze na téma rodiny a vzájemných vztahů
- ❖ **rozloučení se školní družinou**
- ❖ **Pohádková olympiáda**
- ❖ **vyhodnocení celoročního projektu**
- ❖ **loučíme se s ŠD - diskotéka**
- ❖ **blíží se hlavní prázdniny + poučení o BOZP před prázdninami**

PRAVIDELNÉ AKCE

- ❖ **Knihovna Vysočany - P9 - nové knihy, besedy o knihách, půjčování knih**
- ❖ **Galerie 9 - výstavy, výtvarné dílny**
- ❖ **Gong - divadelní představení pro děti**
- ❖ **Dopravní hřiště Prosek - dopravní značení, jízda na kole, bezpečnost**
- ❖ **Lanová centra**
- ❖ **Park Podvinný mlýn - dětská hřiště, kulturní a zábavné akce pro děti**
- ❖ **Kino Ládví - filmy, pohádky**
- ❖ **Solná jeskyně - ozdravné pobyty**
- ❖ **Polodenní výlety**
- ❖ **Besídka - Mikulášská, Vánoční s nadílkou, Masopust - masky**

Příloha č. 3: Dotazník pro pedagogické pracovníky

Vážené kolegyně, vážení kolegové

jmenuji se Marie Sovová a studuji bakalářský obor sociální pedagogika na Husitské teologické fakultě Karlovy Univerzity a zároveň pracuji jako vychovatelka ve školní družině. Obracím se na Vás s žádostí o vyplnění krátkého dotazníku, který poslouží jako podklad pro vypracování mé bakalářské práce na téma „Současné postavení vychovatele ve školní družině“.

Dovoluji si Vás rovněž požádat o co nejpřesnější a pravdivé vyplnění dotazníku. Účast ve výzkumu je anonymní a dobrovolná.

Předem děkuji za Vaši ochotu a Váš čas.

1. Pohlaví: a) Muž

b) Žena

2. Věk:

a) 20 – 30 let

b) 31 – 40 let

c) 41 – 50 let

c) 50 a více let

3. Vnímáte vychovatele jako rovnocenného kolegu?

a) Ano

b) Ne

4. Co považujete za nejdůležitější vlastnost u vychovatele?

.....
.....

5. Zakroužkujte jaké je podle Vás dostatečné vzdělání pro vychovatele?

- a) Střední škola zakončená maturitní zkouškou
- b) Vyšší odborná škola zakončená absolutoriem
- c) Vysoká škola zakončená Bc.
- d) Vysoká škola zakončená Mgr.

6. Vadila by Vám společná třída s družinou a uveďte co konkrétně?

- a) Ano
- b) Ne

Pokud Ano:

.....
.....

7. Myslíte si, že práce vychovatele je náročnější, nežli práce učitele?

- a) Ano
- b) Ne

Pokud Ano, tak v čem?

.....
.....

8. Myslíte si, že by se vychovatelé měli zúčastnit pedagogických porad?

- a) Ano
- b) Ne

9. Myslíte si, že by se vychovatelé měli zúčastnit třídních schůzek?

a) Ano

b) Ne

Pokud Ano, proč?

.....
.....

10. Vadí Vám chodit suplovat do družiny?

a) Ano

b) Ne

c) Nevím

**11. Považujete za důležité pro lepší spolupráci společné akce pořádanou školou?
(teambuilding)**

.....
.....

Mnohokrát děkuji za Vaši spolupráci a za Váš čas

Příloha č. 4: Dotazník pro rodiče

Vážený rodiče,

jmenuji se Marie Sovová a studuji bakalářský obor sociální pedagogika na Husitské teologické fakultě Karlovy Univerzity a zároveň pracuji jako vychovatelka ve školní družině. Obracím se na Vás s žádostí o vyplnění krátkého dotazníku, který poslouží jako podklad pro vypracování mé bakalářské práce na téma „Současné postavení vychovatele ve školní družině“.

Dovoluji si Vás rovněž požádat o co nejpřesnější a pravdivé vyplnění dotazníku. Účast ve výzkumu je anonymní a dobrovolná.

Předem děkuji za Vaši ochotu a Váš čas.

1. Pohlaví: a) Muž

b) Žena

2. Věk:

a) 20 – 30 let

b) 31 – 40 let

c) 41 – 50 let

c) 50 a více let

3. Jaké by měl mít podle Vás vychovatel vlastnosti? (napište 3)

1)

2)

3)

4. Působí na Vás seriózněji starší vychovatel/ka? (zaškrtněte)

Ano

Ne

5. Jaký je pro Vás ideální věk vychovatele/ky?

.....

6. Myslíte si, že tuto práci může vykonávat každý?

a) ano

b) ne

c) nevím

7. Jaké si myslíte, že by měl mít vzdělání?

a) Střední škola zakončená maturitní zkouškou

b) Vyšší odborná škola zakončená absolutoriem

c) Vysoká škola zakončená Bc.

d) Vysoká škola zakončená Mgr.

8. Jak vnímáte práci vychovatele?

.....
.....

9. Kolik si myslíte, že by byla ideální čistá mzda vychovatele?

a) 10 000 - 15 000

b) 15 000 – 20 000

c) 25 000 a výše

10. Měl by se podle Vás vychovatel/ka zúčastnit třídních schůzek?

a) Ano

b) Ne

c) Nevím

11. Co je podle Vás nejdůležitější pro tuto práci?

.....
.....

12. Myslíte si, že je důležité, aby měla družina jasný a přehledný vzdělávací program nebo Vám stačí pouhé hlídání dětí?

.....
.....

Mnohokrát děkuji za Vaši spolupráci a za Váš čas